

KVALITETSHÅNDBOG

for omdannelse af Amtssygehusets
bevaringsværdige bygninger

TEKNIK OG MILJØ
Aarhus Kommune

Aarhus Amtssygehus set fra luften (1938-1940).

Foto: Hammerschmidt Foto (1892-1987), www.amtssygehusarkivet.dk

INDHOLD

Formål	04
1. Kulturmiljøet	06
- Det oprindelige hospitalsanlæg	06
- Anlægget i dag	08
- Bygningernes robusthed overfor transformation	10
- De gennemgående bærende træk	12
- Materialer og farver	14
2. Generelle krav	16
- Facader	18
- Tage	24
- Kantzoner	28
- Tekniske anlæg, elevatorer og trapper	32
3. Supplerende krav til de enkelte bygninger	34
- Portbygningen	36
- Sengebygningen	44
- Patienthotellet (Ungdomskulturhuset Aarhus)	56
- Vaskeri- og værkstedsbygningen	62
- Direktørboligen	68
- Kapel - og servicebygningen	74
- Kiosken	80

Et af sengebygningens markante, modulerede indgangspartier.

FORMÅL

I december 2021 vedtog Aarhus Byråd Udviklingsplan for Amtssygehuset.

Udviklingsplanen indeholder byrådets vision for omdannelsen af det gamle amtssygehus til et nyt bykvarter.

Området er et bevaringsværdigt kulturmiljø. En del af visionen er derfor, at omdannelsen skal ske med respekt for dets egenart, og at kulturmiljøet anvendes som et bærende element i at skabe en særlig identitet i kvarteret.

En væsentlig del af kulturmiljøet udgøres af det oprindelige hospitalsanlæg – de bevaringsværdige bygninger fra 1930'erne, karakteriseret ved de røde bygninger med de gule bånd.

Med Udviklingsplanen lægges der op til, at de bevaringsværdige bygninger omdannes fra sygehusfunktioner til boliger, erhverv, kultur og andre bylivsunderstøttende funktioner. For at leve op til nutidens krav vil der være behov for at foretage ændringer på bygningerne – både indvendigt og i facaden. En bevaringsværdig bygning er ikke fredet, men det er vigtigt at fastholde bygningens særlige kvaliteter, når der skal ske forandringer. Bevaring af hospitalsanlæggets kvaliteter ved transformation fra sygehusformål til et nyt bykvarter er en balancegang mellem behov for bevaring og plads til fornyelse.

Det er formålet med "Kvalitetshåndbog for omdannelse af Amtssygehusets bevaringsværdige bygninger" at bygge videre på og udvikle, kvalificere og præcisere de overordnede retningslinjer fra Udviklingsplanen. Den skal tydeliggøre, hvilke bevaringsværdige hensyn der skal lægges vægt på, så kulturmiljøets kvalitet og sammenhæng sikres ved kommende omdannelse.

Håndbogen indeholder både krav og anbefalinger til omdannelserne. Kravene er vigtige for at sikre de bærende træk i kulturmiljøet, så aarhusianerne også i fremtiden kan opleve det gamle hospitalsanlægs kvaliteter.

Håndbogen vil indgå som en del af udbudsgrundlaget i forbindelse med salg af bygningerne, og den vil indgå i dialogen med kommende bygherrer om udviklingen af de bevaringsværdige bygninger i området.

Håndbogens opbygning

Håndbogen består af tre dele:

1. Kulturmiljøet: Første del af håndbogen indeholder en overordnet beskrivelse af kulturmiljøet og de gennemgående træk, der skaber sammenhæng i det oprindelige hospitalsanlæg.
2. Generelle krav: Anden del af håndbogen indeholder en gennemgang af de generelle krav og anbefalinger, der skal tages i betragtning i forbindelse med omdannelsen af de bevaringsværdige bygninger, så den arkitektoniske sammenhæng mellem de oprindelige hospitalsbygninger bevares.
3. Supplerende krav: Selvom de bevaringsværdige bygningers arkitektoniske sammenhæng er mærkbar, findes der også forskelle i deres robusthed overfor transformation. Tredje del af håndbogen beskriver supplerende krav og anbefalinger til omdannelsen af de enkelte bevaringsværdige bygninger.

SAVE-registrering

De oprindelige bygningers bevaringsværdi er registreret efter SAVE-metoden. (Survey of the Architectural Values in the Environment)

Den samlede bevaringsværdi vurderes på baggrund af en arkitektonisk værdi, kulturhistorisk værdi, miljømæssig værdi samt originalitet og tilstand. Bevaringsværdien går fra 1 - 9, hvor 1 er den højeste.

Bygninger med den højeste værdi 1 vil som oftest, men ikke altid, være fredede bygninger eller folkekirker.

Bevaringsværdierne 2-4 gives de bygninger, som i kraft af deres arkitektur, kulturhistorie og håndværksmæssige udførelse er lokalt fremtrædende eksempler indenfor deres kategori, eller bygninger, der i kraft af deres placering er umistelige for en helhed.

Bygninger med bevaringsværdierne 5-6 er jævne, pæne bygninger, hvor utilpassede udskiftninger og ombygninger trækker ned i karakteren. Her vil enkle og gennemtænkte udskiftninger eller renoveringsarbejder ofte kunne styrke bygningernes udtryk.

Bygninger med bevaringsværdierne 7-9 er ofte bygninger uden særligt arkitektonisk udtryk eller uden væsentlig historisk betydning. Det kan også være bygninger, der er så ombyggede, eller som har så mange udskiftninger, at de har mistet deres oprindelige udtryk.

Portbygningen
Bevaringsværdi 2

Foto: Aero Ekspress, luftfoto; Det Kgl. Bibliotek.

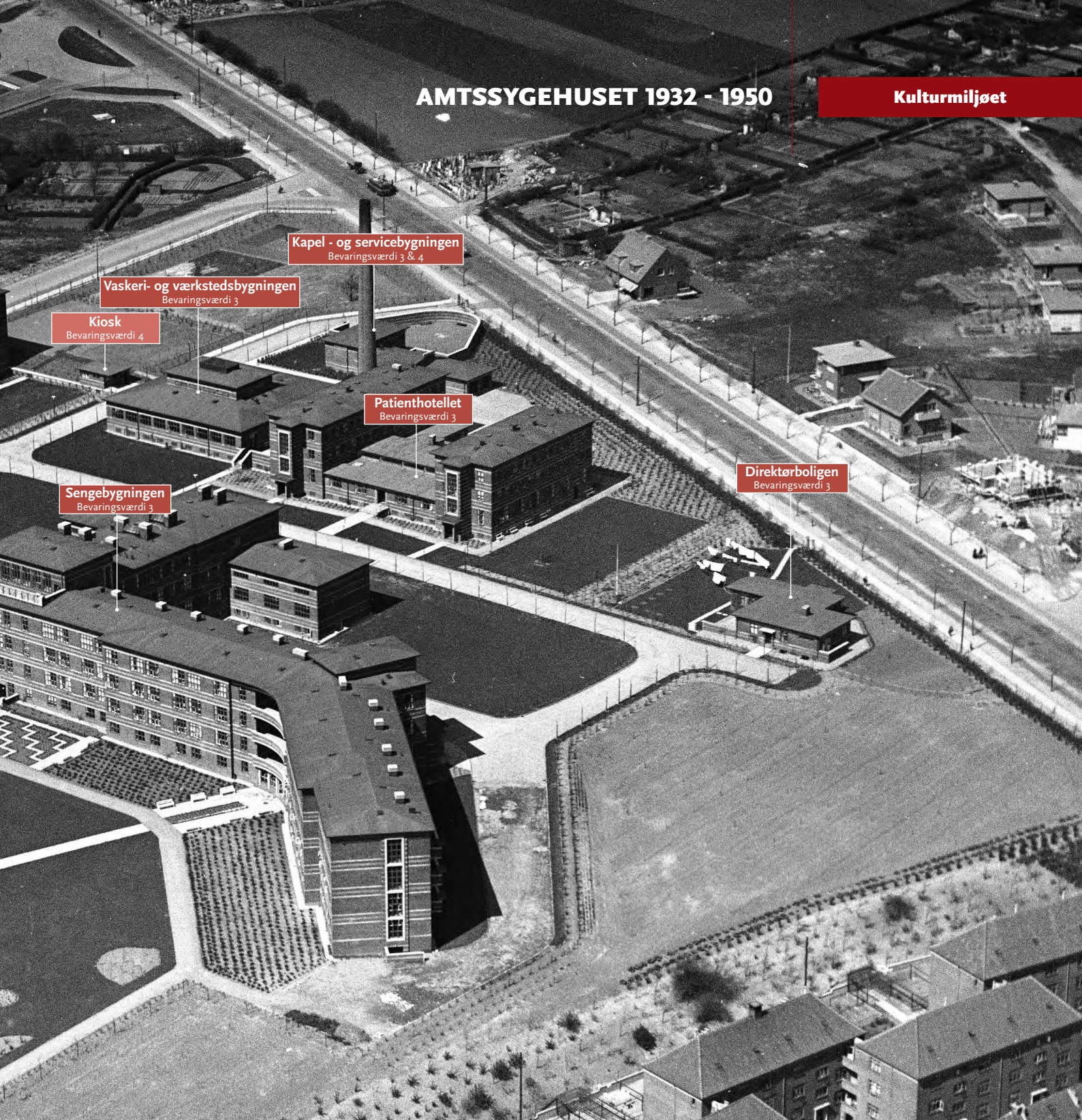
DET OPRINDELIGE HOSPITALSANLÆG

Udviklingsplan for Amtssygehuset indeholder appendiks, som beskriver kulturmiljøet. De væsentligste elementer herfra er beskrevet efterfølgende.

Omkring 1930 købte Aarhus Kommune det gamle Amtssygehus på Frederiksbjerg (sygehuset blev i 1940'erne omdannet til kommuneskole). Samtidig tilbød Aarhus Kommune Aarhus Amt grunden ved Viborgvej gratis til opførelsen af et nyt og større amtssygehus.

Det er det oprindelige hospitalsanlæg, som udgør grundstenen i kulturmil-

jøet. Det er et markant anlæg med karakteristiske røde murstensbygninger, der er organiseret efter en praktik i forhold til den daglige hospitalsfunktion og med en velovervejet disponering i forhold til beliggenhed og kontekst. Herudover indeholder området fortællinger om en særlig tid i vores kulturhistorie, som afspejler en ny måde at bygge hospital på: central-sygehusene.

"Helbrede – lindre – trøste," som der i mange år stod over porten, er en fortælling om en mere medmenneskelig tilgang til sygdom – og om lys, luft og rekreation som en del af den helbredende behandling.

Det oprindelige anlæg fremstår med en grundplan og bygningsarkitektur, hvor nyklassicisme og funktionalisme forenes i et eget formsprog. Symmetri

i kombination med få, men betydningsfulde bygningsdetaljer, er bærende for det samlede udtryk.

Anlægget fremstår akseopdelt: Hovedindgangen gennem porten midt i portbygningen mod Tage-Hansens Gade fortsætter i en central 'allé' langs sengebygningen, og midteraksen i haveanlægget mod syd peger frem mod den tragtformede Regenburgs Plads ved Silkeborgvej.

Det arkitektoniske hovedgreb havde en klar opdeling mellem en række tekniske og en behandlingsorienteret bebyggelse i anlæggets nordlige del og en rekreativ patientfløj, der afgrænser parkanlægget på plateauets sydlige del. Den varierende skala og vekslen mellem de mindre, velproportionerede 'gaderum' mod nord og det åbne, brede rum med kig over Aarhus mod syd karakteriserer det oprindelige anlæg.

Map data: Google, Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO, Image Landsat / Copernicus

ANLÆGGET I DAG

Der er gennem tiden opført tilbygninger og en række bygninger af lavere arkitektonisk værdi, som i dag præger det samlede udtryk. Selvom senere udvidelser og tilbygninger har sløret det arkitektoniske hovedgreb, er dette stadig aflæseligt, idet de oprindelige bygninger fortsat tegner strukturen. Anlægget vurderes at være et godt eksempel på et markant bygningsværk

fra en tid, hvor ikke alene sygehusvæsenet udviklede sig, men også interessen for det enkle og stærke greb i arkitekturen, der kommer til udtryk i bygningsstrukturen.

Områdets oprindelige bebyggelse og bebyggelsesplan rummer væsentlige arkitektoniske kvaliteter, og mange af de bygningsmæssige kvaliteter står velbevarede.

AMTSSYGGEHUSET I DAG

Kulturmiljøet

De oprindelige bygninger er – i modsætning til de senere byggerier i området – udpeget som bevaringsværdige. Områdets oprindelige bygninger er registeret som bevaringsværdige fra niveau 2-4 efter SAVE-metoden.

Bygningerne bærer præg af at være mere end 80 år gamle og af løbende om- og tilbygninger. En vurdering

af de bevaringsværdige bygningers udvendige bygningsdele samt en screening af de indvendige bygningsdele har indikeret, at bygningernes tilstand på en række punkter kræver en omfattende renovering og ombygning, når de skal anvendes til nye formål.

Transformationen til ny anvendelse har stor betydning for omfanget af

renoveringer (eksempelvis energirenovering), ligesom nutidens og fremtidens ønsker til boliger vil have stor betydning (eksempelvis ønsker om altaner).

Alt andet lige kan der forventes varierende grad af istandsættelse og renovering for de forskellige bygninger.

BYGNINGERNES ROBUSTHED OVERFOR TRANSFORMATION

Renoveringen og omdannelsen af Amtssygehusets bevaringsværdige bygninger skal ske under hensyntagen til de særlige karaktertræk, som binder dem sammen som anlæg og kulturmiljø.

Ændringer og tilpasninger skal både tage hensyn til bygningernes gennemgående træk, bygningernes individuelle kendetegn samt deres nye funktion efter renovering og omdannelse.

Nogle transformationer vil kræve større indgreb end andre, men målet skal være det samme: at fastholde den sammenhængende identitet og atmosfære i Amtssygehusets oprindelige bygninger.

Kulturmiljøet er sårbart overfor bygningsændringer, hvor de bevaringsværdige bygningers omdannelsespotentialer overskrideres, samt for utilpasset nybyggeri, der ikke understøtter den oprindelige bygningsstruktur.

Diagram:

Bygningernes individuelle robusthed overfor transformation fra lav til høj robusthed.

Portbygningen

Kapel- og servicebygningen med kapelgård

Foto: Ib Nicolajsen, 2016, www.amtssygehusarkivet.dk

Direktørboligen

AMTSSYGEHUSETS BYGNINGER

LAV

EKSEMPLER PÅ ANDRE TRANSFORMATIONER

Kunsten, Aalborg

Foto: Rasmus Hjortshøj

Centralværkstedet, Aarhus

Foto: Cubo Arkitekter, Mogens de Linde

Mineralvandsfabrikken, Carlsbergbyen

Foto: Adam Mørk

Nogle bygninger fremstår meget originale og som særligt markante kulturbærere. For disse bygninger vil der derfor være større krav til bevarelse af det eksisterende, og der vil i højere grad blive tale om en renovering. Det gælder bl.a. portbygningen, hvor muligheden for at ændre ved bygningens facader er lav.

Andre bygninger har allerede gennemgået ændringer i større eller mindre grad. Bygningerne er opført som brugsbygninger, hvor ændringerne er sket som følge af de aktuelle behov. For de pågældende bygninger er der en større rummelighed for omdannelse i forhold til både at sikre de kulturhistoriske værdier og give plads til kommende transformation til nye formål.

Sengebygningen

Foto: Ib Nicolajsen, 2016, www.amtssygehusarkivet.dk

Vaskeri- og værkstedsbygningen

Patienthotellet

Kiosken

HØJ

Rømerhus, Aarhus

Foto: www.jaceimages.com

Maltfabrikken, Ebeltoft

Foto: Marie Ravn

Kedelhuset, Vejle

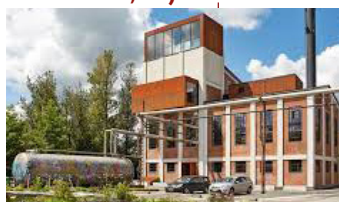

Foto: Steffen Stamp

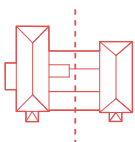
Hejmdal - Kræftpatienternes Hus, Aarhus

Foto: Andreas Trier Mørch

DE GENNEMGÅENDE BÆRENDE TRÆK

De gennemgående bærende træk i arkitekturen er en balance mellem nyklassicisme og funktionalisme, hvor symmetri i kombination med få, men betydningsfulde bygningsdetaljer, er vigtige for det samlede udtryk.

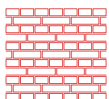
Akser og symmetri

Sygehusanlæggets to oprindelige hovedakser løber gennem hovedbygningerne, som er kendetegnede af stærke symmetriske træk omkring midteraksen. Det gælder for sengebygningen, portbygningen og patienthotellet. Akserne markeres i form af portmotiver, hovedtrapper og indgangspartier, ligesom mange af de øvrige bygninger også har symmetriske elementer ved facader, indgangspartier, vinduer og døre.

Markerede og modulerede partier

Bygningerne er karakteriseret ved at have bygningselementer som trappetårne, altaner og indgange, der er trukket ud eller ind i facaden. Partierne er bearbejdet yderligere med særlig detaljering, eksempelvis kurvede murstykker, der understreger vigtige indgangspartier samt større glaspartier, som åbner facaden op.

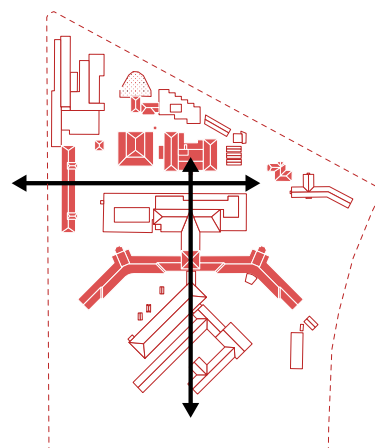

Det røde murværk og vandrette gule bånd

Bygningernes markante, røde murværk med gule, vandrette bånd er opmuret i krydsforbandt, med tre markante skifter gule sten over og under vinduer samt to enkelte skifter imellem disse.

Murværket fremstår med formsten og gule sten. Særligt omkring vinduer, indgange og altaner samt gesimser afsluttes med udkragende røde formsten. Materialerne understreger bygningernes tyngde, og farvespillet spænder fra det røde, over det gule og brune, til de grønne nuancer i kantzonernes beplantning.

Udover de gennemgående træk indeholder hver bygning en særlig skala, disponering og proportionering, der er med til at understøtte den overordnede struktur.

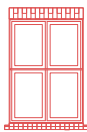
Amtssygehusets to hovedakser, som løber gennem portbygningen, sengebygningen og patienthotellet.

Portbygningens markante modulerede hovedindgang.

Det røde murværk med de gule bånd.

Vinduer og døre

Flere af bygningerne har klassiske facader med vinduesbånd. De oprindelige vinduer og døre er udført i træ med symmetriske træk. Vindues- og dørhuller har en tydelig relation til facadernes gule murstensbånd og fremstår bl.a. med teglsålbænke, murede stik og formsten. Vinduesrammer er sidehængte og udadgående, og mange steder ses krydsinddelte glasfyldninger, ofte med omtrent lige store over- og underpartier. De oprindelige vinduer er tilbagetrukket ca. 4 cm fra facadelinjen, mens døre ligger dybt i facaden, hvilket fremhæver indgangspartierne. De oprindelige vinduer var tofarvede. Den rødlige nuance på vinduesrammerne giver sammenhæng til de røde teglbånd og fremhæver de gule horisontale bånd. Den sorte nuance på karme og poster adskiller bygningsdelene i detaljen.

Dørenes farver og materialitet varierer i forhold til placeringen og dørens betydning (hoveddør/sekundær dør).

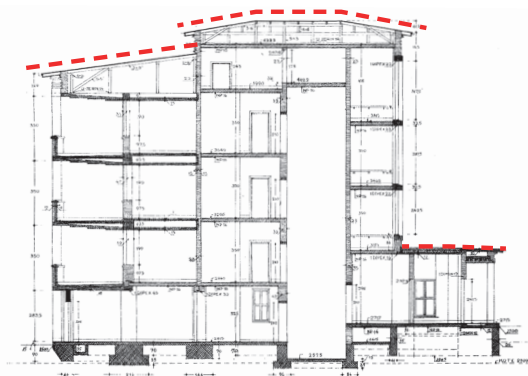
Originale vinduer og døre (portbygningen).

Tag

Bygningernes helvalmede tage er kendetegnet ved den lave taghældning, som gør, at tagfladerne ikke ses fra gadeplan. I stedet fremstår tagene med flot proportionerede tagfodder, som markerer en skarp afslutning på facaderne ved overgangen til taget. Tagets anonyme fremtoning er med til at fremhæve facadernes 'tunge' udtryk og modulering.

Hovedparten af de større sammenhængende tagflader er belagt med rødt tagpap, som understreger bygningernes sammenhæng fra oven, mens sekundære tagflader over indgangspartier i stueetagen er udført i kobber.

Den lave taghældning ses på alle tagdele (sengebygningen).

Kantzoner

Bygningernes kantzoner består af facadebeplantning (rådhusvin og vedbend), lave formklippede hække og flere steder smalle bånd af chaussésten. Facadebeplantningens grønne motiv bløder facaderne op, mens de formklippede hække indgår i et formsprog med de modulerede bygningskroppe. Hækkene virker desuden flere steder som afskærmning til cykelparkering.

Den grønne facadebeplantning (portbygningen).

MATERIALER OG FARVER

Det oprindelige anlægs gennemgående materialevalg og brug af farveskala er et vigtigt sammenbindende element.

Der er generelt anvendt materialer og farver, som understreger bygningernes tyngde og giver dem stoflighed. Det gælder lige fra facadernes mursten til portenes granitsøjler.

Farvespillet spænder fra det rødbrune i murværk, vinduer og sokler over det gule i de markante vandrette partier i murværket, til de grønne kobbertage, nedløbsrør

og beplantning. Særligt udvendigt er der desuden anvendt beton, granit og skifer.

Ved renoveringer og ombygninger er det væsentligt, at man har blik for stedets oprindelige materialer og farvesætninger, når der omdannes og tilføjes nye lag til de eksisterende bygninger, så anlæggets sammenhæng bevares.

De viste farver skal i kommende omdannelser anvendes på særlige bygningsdele. Se nærmere under de generelle krav.

Facade

Det gennemgående røde murværk med gule, vandrette bånd, der er opmuret i krydsforbandt.

Soklens oprindelige rød-brune indfarvede puds ses bag den nyere lilla-brune nuance.

Lyse granitelementer på sengebygningens sydfacade.

Granitsøjler i portbygningens port.

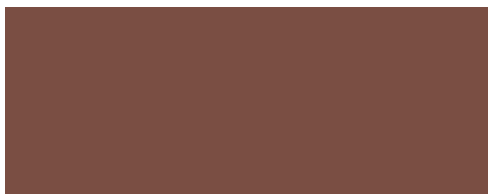
Tag

Tagfoden med grønmaledede udhængsbrædder og sternbrædder, som afsluttes af tagrender.

Tage på fremskudte indgangspartier ved sengebygningen i kobber med kobberbeslag.

Vinduer, sokler mv. NCS 6020-Y70R / RAL 8002.

Udhængsbrædder mv. NCS 6020-G30Y / RAL 6003.

Farver

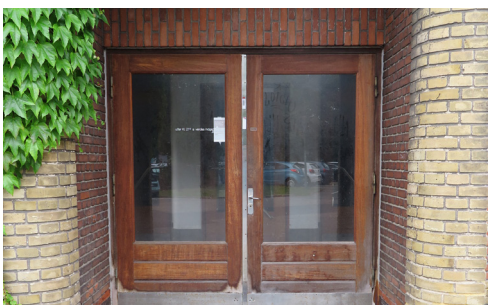

Lodrette vinduesbånd i markeret, pudset fals.
Originale, rødbrune, gående partier og sorte karme.
Lodposter og tværposter i vinduerne.

Originale, rød-brune, gående partier og sorte karme.
Lodposter og tværposter i vinduerne.

Vinduer

Indgangsdøre i sengebygningen i olieret hårdtræ som sipo-mahogni eller tilsvarende.

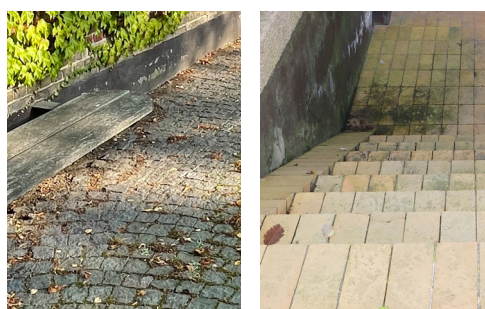

Kælderdør med original, rød-brun dørplade og sorte karme.

Døre

Facadebeplantning med klatreplanter som rådhusvin og vedbend. Kantzone med formklippede hække.

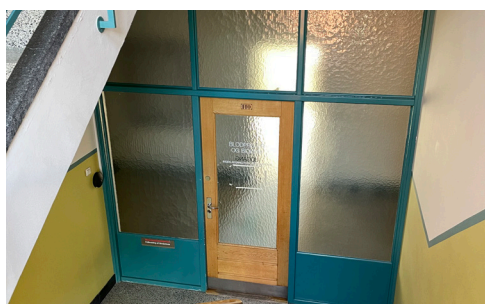

Chaussesten i kapelgården. Belægningsklinker på udvendige trapper.

Kantzoner

Gulve og vindueskarme i natursten i ankomstrum.

Originale farver og terrassogulve i trapeopgange.

Interiør

Det karakteristiske murværk med de modulerede altaner (sengebygningen).

GENERELLE KRAV

- til renovering og omdannelse

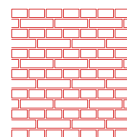

FACADER

Facaderne er sammen med de flade tage bygningernes stærkeste kendetegn. Facaderne er derfor særligt sårbare overfor tilbygninger, større tilføjelser og ændringer, som bryder de horisontale gule murstensbånd.

Murværket er robust overfor mindre tilføjelser og ændringer, som tilpasses facadernes vandrette tegninger og vinduernes placering og rytme.

Generelle krav

Løsning, som kan anvendes i kommende omdannelser.

Løsning, som ikke kan anvendes i kommende omdannelser.

Renovering af murværk

Ved reparationer af eksisterende murværk eller ved reparation efter nedrivning af tilbygninger skal der anvendes røde eller gule mursten, som iht. størrelse, farvenuance og overfladekarakter svarer til de oprindelige mursten i samme område. Murværket skal opmures i samme forbandt som det eksisterende.

Samme reparationsmetodik gør sig gældende for murstensdetaljer, eksempelvis formsten, således at murværket optræder ensartet.

Reparation af murværk omkring vindue (portbygningen).

Renovering af fuger

Ved reparationer af fuger skal der anvendes fugemasse som iht. type og farvenuance svarer til de oprindelige fuger i samme område.

Reparation af murværk med forkert fugefarve (kiosken).

Afrensning af murværk

Facaderne er sårbare overfor facadeafrensning. Facadeafrensning skal derfor være så skånsom som muligt.

Sokler

I dag er sokler malet i en lilla-brun nuance. Ved kommende omdannelser skal sokler pudses og males i en rød-brun nuance, (NCS 6020-Y70R / RAL 8002), som oprindeligt. Herved vil de indgå i farvesamspil med vinduer og den øvrige facade.

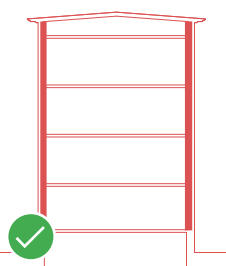
Sokkel, hvor den oprindelige indfarvede puds ses bag den nye lilla-brune maling (sengebygningen).

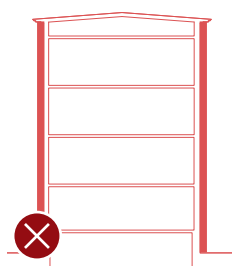
NCS 6020-Y70R / RAL 8002.

Ny efterisolering

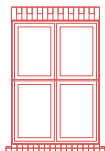
Efterisolering skal udføres, så det ikke ses udefra, eksempelvis som hulmursisolering eller indvendig isolering. Isolering skal udføres hensigtsmæssigt iht. opbygning og indeklima, der henvises til erfaringsblad (31) 21 11 24 fra Byggeerfa, samt DTU BYG ANALYSE Nr. 1 2021. Se figur 1 og 2.

Figur 1. Skjult isolering indvendigt eller i hulmur.

Figur 2. Synlig isolering udvendigt.

Udskiftning af vinduer

De mange ensartede vinduer har oprindeligt været et vigtigt bærende træk, som visuelt har bundet bygningerne i hospitalsanlægget sammen. Gennem tiderne er der dog sket en udskiftning til vinduer, der i farver og opsporsning ikke understøtter bygningernes arkitektur. Det er stort set kun i portbygningen og i trappetårnene, at der i dag findes oprindelige vinduer.

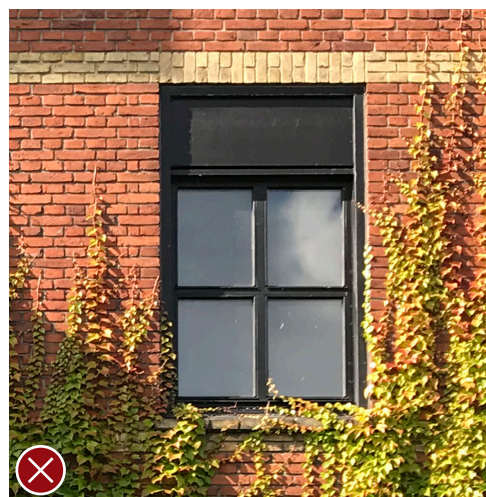
Ved udskiftning af vinduer er det et ønske, at vinduerne igen skal være med til at understøtte de bærende træk i anlægget.

Der introduceres derfor et nyt 'Amtssygehusvindue', som er formuleret på baggrund af de oprindelige vinduers bærende træk og sammenhæng med murværket. Kravene er som følger:

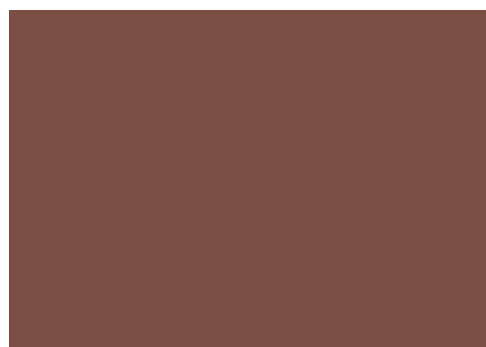
- Nye vinduers lodrette- og vandrette postering samt opsporsning skal tilpasses, så det nye vinduesudtryk tilnærmes vinduestypens oprindelige udtryk og opdelinger. Afhængig af de bagvedliggende rums funktioner og flugtveje, kan der i vinduespartierne tages hensyn til krav for antal af og størrelse på redningsåbninger, herunder eventuelt enkelte steder udført med gående post(er).
- Vinduernes udvendige dimensioner skal, som de oprindelige, være med smalle karme og rammer.
- Ramme og karm skal være i bindig overflade med hinanden, dvs. i samme niveau. Gående partier skal være udadgående med skjult fastgørelse i lukket tilstand.
- Vinduer skal udvendigt fremstå i farven NCS 6020-Y70R / RAL 8002.
- Vinduer skal placeres omtrentligt i samme dybde i murværket som de oprindelige vinduer.

Originalt udadgående vinduesparti med rød-brun ramme, og sort-brune karme (portbygningen).

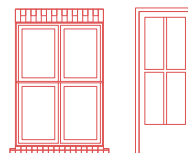
Nyere indadgående vindue med blændet overparti (sengebygningen).

NCS 6020-Y70R/ RAL 8002.

✓ Løsning, som kan anvendes i kommende omdannelser.

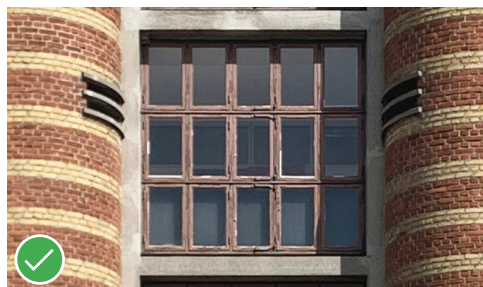
✗ Løsning, som ikke kan anvendes i kommende omdannelser.

Udskiftning af vinduer i trappetårne og over porte

Nye vinduer skal overholde kravene for 'Amtssygehusvinduet' samt følgende supplerende krav:

- Vinduespartierne skal placeres i samme dybde i den pudsede fals som oprindelige vinduer.

Vinduer over porten (portbygningen).

Udskiftning af døre

Udskiftning af døre skal udføres, så de i kvalitet og udtryk indpasser sig i anlæggets arkitektur. De skal fremstå med et udtryk, som markerer, om der er tale om hoveddøre eller sekundære døre. Hoveddøre fremstår mere åbne, og sekundære døre mere lukkede. Hoveddøre til trappeopgange i sengebygningen, portbygningen og patienthotellet er særligt vigtige og skal så vidt muligt bevares. Såfremt det er nødvendigt med udskiftning af dørene, skal nye døre udskiftes med replikaer.

Symmetrisk hoveddør til trappetårn med store glasfyldninger og diagonalt trækreb (portbygningen).

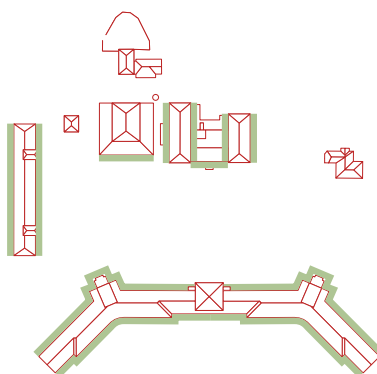
Nye vindues- og dørhuller i facader med markant vinduesrytme

Anlægget har facader med markant vinduesrytme, som er særligt sårbare overfor ændringer, samt facader uden markant rytme, hvor der kan arbejdes mere frit. Se figur 3.

I facader med markant vinduesrytme skal nye vinduer og døre have en tydelig relation til de vandrette, gule murstensbånd, og de skal indordnes i eller under lodrette vinduesbånd. Eksempelvis kan døre etableres ved at føre et eksisterende vindue til gulv eller terræn. Nye døre og vinduer må ikke overskride bredden på et eventuelt ovenforliggende vindue. Se figur 4.

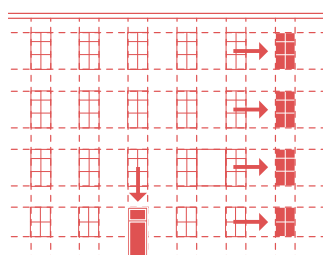
Nye vinduer og terrassedøre skal etableres i samme dybde som facadens øvrige vinduer.

Nye indgangsdøre til opgange skal nedtones med et enkelt udtryk, således at det er de oprindelige indgangspartier, der dominerer det arkitektoniske udtryk.

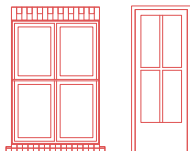

Figur 3.

■ Facader med markant vinduesrytme.

Figur 4. Nye vindues- og dørhuller i facader med vinduesrytme skal indordne sig i eller fortsætte den eksisterende facaderytme, vandret eller lodret.

Nye vindues- og dørhuller i facader uden markant vinduesrytme

Når der etableres nye vindues- eller dørhuller i facader uden markant vinduesrytme, kan disse placeres og skaleres frit i henhold til at understøtte bygningens nye disponering og anvendelse.

Dørenes udtryk, skala, detaljering, materialitet samt omgivende detaljer kan bearbejdes, så det er tydeligt, at vinduet eller døren er ny. Der skal dog etableres en farve- og materialemæssig sammenhæng med bygningens øvrige vinduer og døre.

Aflænding af vinduer og døre

Der må ikke udføres blændede fyldningspartier i vinduer i facader med markant vinduesrytme og i vinduer i trappetårne.

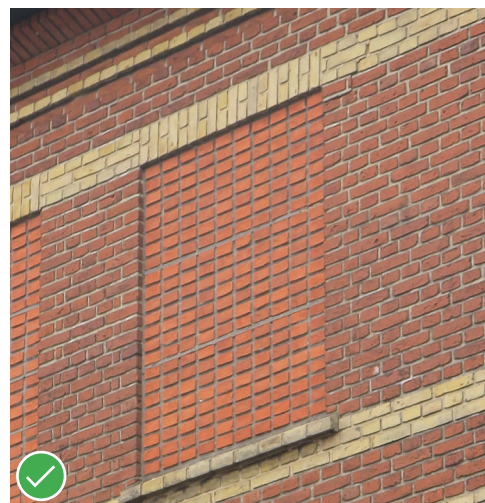
Tilmuring skal ske med samme tilbage-trækning i murfalsen som eksisterende vindue eller dør, som fjernes, således at den oprindelige facaderytme fortsat kan aflæses. Tilmuring opmures i lodret / vandret 'blokforbandt' med kopper.

Det murede stik over vindueshullet samt teglsålbænken skal bevares af hensyn til facadens rytme.

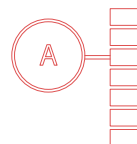
Foto: Koen Van Damme

Stort vindueshul med ramme i lysning, som differentierer det nye fra det gamle.

Tilmuret vindueshul, som er reference for tilmuring (patienthotellet).

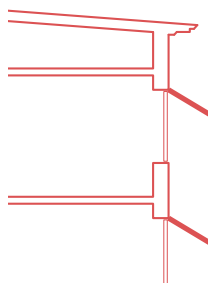

Generelle krav

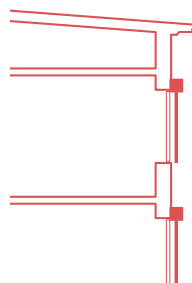
- ✓ Løsning, som kan anvendes i kommende omdannelser.
- ✗ Løsning, som ikke kan anvendes i kommende omdannelser.

Udvendig solafskærmning og solfilm

Der må ikke opsættes udvendig solafskærmning i form af markiser, mekaniske eller manuelle persienner eller udvendig solfilm. Det vil sige, at såfremt beregninger ifm. det termiske indeklimate synliggør behov for solafskærmning, skal dette udføres i vinduesglasset. Valg af glastype skal forelægges og drøftes i samråd med Aarhus Kommune. Se figur 5 og 6.

✗ Figur 5. Markiser.

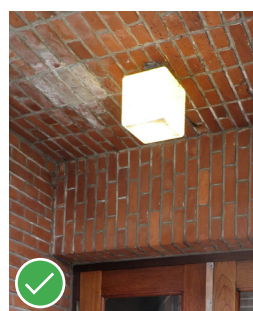
✗ Figur 6. Mekanisk / manuel solafskærmning.

Belysning på facader

Belysningsarmaturer, der er opsat på bygningerne, skal understøtte bygningernes arkitektur og diskret indgå i facadernes, portenes og indgangspartiernes helhed.

Belysningsarmaturer kan monteres på vægge eller under lofter i forbindelse med adgangsveje, indgange og porte.

Belysningsarmaturer skal lade sig inspirere af kvarterets kulturmiljø og udføres i materialer og farvenuancer, som understøtter kvarteret som helhed.

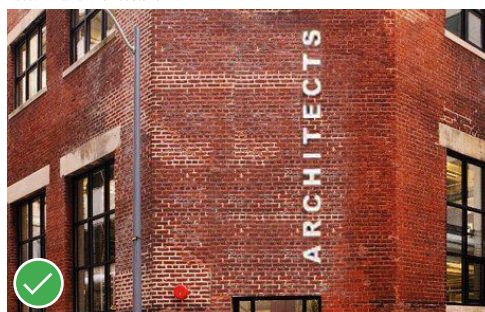
✓ Gode eksempler på originale belysningsarmaturer, som understøtter arkitekturen i design og materialer (portbygningen og direktørboligen).

Skiltning

Skiltning skal nænsomt integreres i bygningens arkitektur.

Skiltning skal lade sig inspirere af kvarterets kulturmiljø og udføres i materialer og farvenuancer, som understøtter kvarteret som helhed.

Foto: A.Lane Architecture

✓ Eksempel på bogstavskiltning.

Foto: Peter Bennetts

✓ Eksempel på hængende skilt vinkelret på facaden.

TAGE

Tagenes hældning bevirker, at tagfladerne ikke ses fra gadeplan. I stedet fremstår tagene med flot proportionerede tagfodder, som tegner en skarp afslutning på facaderne ved overgangen til taget.

Tagene er sårbare overfor påbygninger samt større tilføjelser og ændringer, som bryder oplevelsen af facadernes modulære

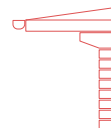
de udtryk, den skarpe overgang fra facade til tag og den lave taghældning. Eksempelvis brydes dette ved tilføjelse af nye synlige elementer set fra gadeplan.

Tagene er derimod robuste overfor mindre tilføjelser og ændringer, hvis synlighed fra gadeplan er minimal, og som hierarkisk underordner sig bygningernes tunge volumener.

- ✓ Løsning, som kan anvendes i kommende omdannelser.
- ✗ Løsning, som ikke kan anvendes i kommende omdannelser.

Eksempel på tagrende med firkantet profil i kobber (sengebygningen).

Renovering af tagfod og tag

Tagfod og tag skal renoveres i proportioner, materialer og udtryk som de oprindelige.

Sternbrædder og udhængsbrædder skal males i farvenuance som NCS 6020-G30Y / RAL 6003.

Tagflader skal udføres i rødt tagpap.

Kobbertagflader ved indgange til trappestårne skal renoveres eller erstattes af nye kobbertage.

Tagfod med grønmalede stern- og udhængsbrædder.

NCS 6020-G30Y / RAL 6003.

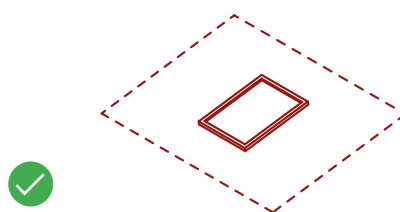
Nye ovenlys og påbygninger på tag

Tilføjelser på tag skal minimeres i størrelse og omfang og udføres, så de er mindst muligt synlige fra gadeplan.

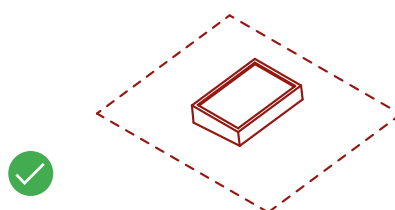
På tag kan der etableres fladtagsvinduer og let hævede ovenlys eller mindre kuppel/pyramide-ovenlys. Se figur 7 og 8.

Større hævede ovenlys, kviste eller påbygninger som tagrum til boliger må ikke etableres på tag, da de vurderes at blive meget synlige fra gadeplan. Se figur 9.

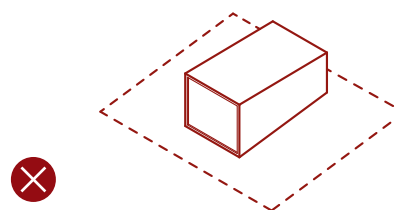
Ovenlysvinduer skal udføres i materialer og farvenuancer, som understøtter bygningen som helhed.

Figur 7. Ovenlys som fladtagsvindue kan etableres.

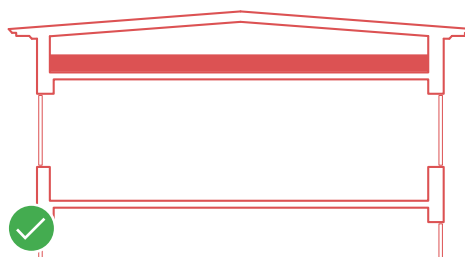
Figur 8. Let hævet ovenlys kan etableres, hvis det ikke ses fra gadeplan.

Figur 9. Påbygninger kan ikke etableres, da de vurderes at blive synlige fra gadeplan.

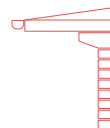
Ny efterisolering

Efterisolering skal foretages indvendigt, så det ikke er synligt udefra, således at bygningstagenes karakter, proportioner og tagfod bevares. Se figur 10.

Figur 10. Indvendig isolering af tag.

Generelle krav

Løsning, som kan anvendes
i kommende omdannelser.

Løsning, som ikke kan anvendes
i kommende omdannelser.

Eksisterende udluftningskanaler

Udluftningskanaler er modulerede på tagfladen eller delvist integreret i facaden og taget. Udluftningskanalerne er en vigtig detaljering af taget og skal bevares og istandsættes. I tilfælde af nødvendig udskiftning skal de genopbygges i proportioner, materialer og udtryk, inspireret af de oprindelige.

Dette gælder dog ikke for sengebygningen, såfremt der etableres en ny tagetage på denne.

Eksisterende udluftningskanaler (sengebygningen).

Tagrender og nedløbsrør

Eksisterende afvandingsprincip fra hovedtage på sengebygningen, portbygningen samt patienthotellets tre-etagers fløje, hvor nedløbsrør føres ind i facaden, skal bevares.

Øvrige nedløbsrør skal placeres, så de påvirker de overordnede bygningstræk mindst muligt, eksempelvis ved placering tæt på udadgående eller indadgående hjørner, så murværkets horisontale linjer brydes mindst muligt, og bygningsvolumenens skarpe, horisontale geometri kan aflæses tydeligt.

Tagrender og nedløbsrør ses gerne udført i kobber. Alternativt skal de udføres i ubemalet zink.

Afvanding fra tag til hovedtag, hvorfra det føres skjult ind i facaden til afløb. (sengebygningen).

Tagrender og nedløbsrør ved markerede indgange

Tagrender og nedløbsrør ved indgange til trappeopgange i portbygningen, sengebygningen og patienthotellet skal renoveres og bevares. De skal udføres med tagrender med firkantet profil og nedløbsrør med runde profiler. Nedløbsrør skal placeres, så de er mindst muligt synlige.

Tagrender, nedløbsrør og beslag til fastgørelse skal udføres i kobber.

Eksempel på tagrende på markeret indgangsparti (sengebygningen).

KANTZONER

Kantzonerne omfatter de nære arealer langs facaderne samt bygningsdele som trapper og halvmure.

Kantzoner skal i forbindelse med omdannelsen af bygningerne transformeres, så der skabes plads til byliv og sammenhæng mellem bygninger og byrum.

Kantzonerne er sårbare overfor fjernelse af den grønne beplantning samt tilføjeelsen af større elementer som overdækket cykelparkering langs med eller på markante facader, som slører overgangen mellem uderum og bygning.

✓ Løsning, som kan anvendes i kommende omdannelser.

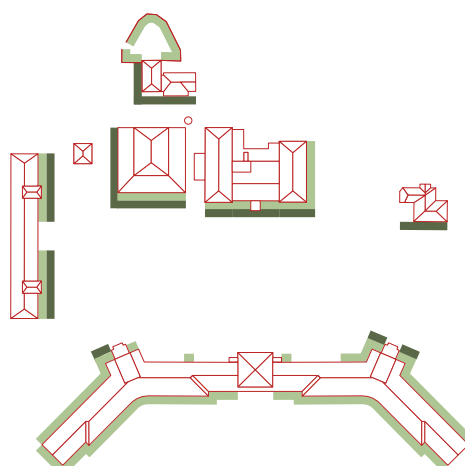
✗ Løsning, som ikke kan anvendes i kommende omdannelser.

Kantzonernes beplantning

(Se figur 11 og 12.)

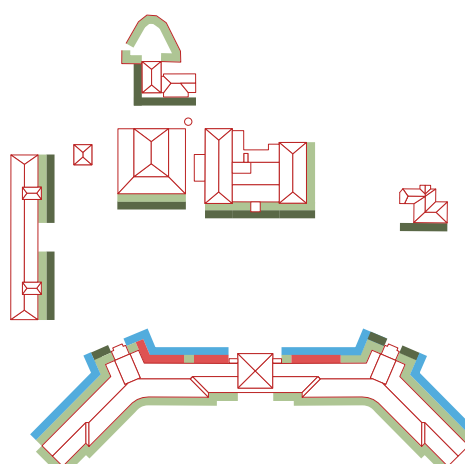
Kantzonernes beplantning består af klatreplanter på facader og formklippede bøgehække langs facader.

- Klatreplanter skal fastholdes i omfang og udstrækning som i dag.
- Klatreplanter kan klippes ned til underkant af vinduer i stueetagerne, men ikke lavere. Ved sengebygningen kan klatreplanter klippes ned til underkant af vinduer i parterreetagen.
- Klatreplanter, som fjernes eller går til, skal genetableres i samme omfang og udstrækning som før.
- Bøgehække kan gentænkes i forhold til placering og omfang for at give plads til byliv. Indtrykket af de grønne hække skal dog bevares i de områder hvor de findes i dag, da de understøtter arkitekturen og gaderummene.
- Bøgehækkene kan anvendes til eksempelvis afskærmning af cykelparkering og lign.
- Bøgehækkene kan danne overgange mellem bygninger og byrum samt markere og afgrænse gaderum fysisk og visuelt.
- Bøgehække kan i afgrænsede områder udelades for at styrke sammenhængen mellem bygning og byrum og dermed understøtte bylivet.

Figur 11. Kantzonernes beplantning i dag.

- Kantzone med klatreplanter.
- Kantzone med formklippede hække.

Figur 12. Kantzonernes beplantning i fremtiden.

- Kantzone med klatreplanter, som skal bevares.
- Kantzone med formklippede hække, som skal bevares.
- Kantzone, hvor klatreplanter kan nyetableres.
- Kantzone, hvor formklippede hække kan nyetableres.

Beplantning, som klippes ned til underkant af vinduer.

3A

Bred kantzone med integreret cykelparkering i bøjehække (sengebygningen).

Generelle krav

Løsning, som kan anvendes i kommende omdannelser.

Løsning, som ikke kan anvendes i kommende omdannelser.

Indgange og hævede terrasser

Eksisterende trin og trinflader ved indgange samt udvendige hævede terrasser skal bevares og istandsættes i deres helhed i henhold til proportioner, materialer og udtryk.

Oprindelig hævet terrasse med røde belægningsklinker (direktørboligen).

Trappenedgange

Eksisterende udvendige trapper til kældre skal bevares og istandsættes med hensyn til deres oprindelige proportioner, materialer og udtryk.

Oprindelig trappenedgang med gule belægningsklinker (portbygningen).

Eksisterende lette værn

Originale værn kan bevares og istandsættes eller udskiftes til værn med samme lette udtryk. Værn skal males i rød-brun nuance, som NCS 6020-Y70R / RAL 8002.

Let værn med horisontalt udtryk. Den rød-brune farve kan anes flere steder (portbygningen).

NCS 6020-Y70R / RAL 8002

Eksisterende halvmure på terræn

Halvmure indgår som vigtige bygningsdele i bygningsanlæggenes samlede komposition. Oprindelige halvmure skal derfor bevares.

Ved reparationer henvises til krav til reparation af murværk og sokkel.

Genopført murværk i stil som oprindelig halvmur. Sokkel er dog ikke malet (sengebygningen).

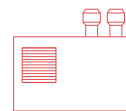

TEKNISKE ANLÆG, ELEVATORER OG TRAPPER

De oprindelige bygninger er generelt sårbare overfor større udvendige ændringer, særligt på tag og facader. Derfor stilles der krav til, at tekniske anlæg som ventilati-

onsanlæg, elevatorer, trapper og føringer som udgangspunkt skal placeres skjult og integreres i bygningskroppene.

Generelle krav

Løsning, som kan anvendes i kommende omdannelser.

Løsning, som ikke kan anvendes i kommende omdannelser.

Nye elevatorer og trappetårne

(Se figur 13 og 14.)

Nye elevator- og trappetårne kan etableres, hvis de vurderes at være nødvendige i forhold til bygningernes fremtidige anvendelse og lovkrav. De skal integreres i forhold til den enkelte bygnings arkitektoniske udtryk, og der skal tages højde for bygningens disponering og facadesymmetri. Eventuelle nye trapper og elevatortårne skal indeholdes i bygningskroppen og må ikke bryde tagfladen eller facaderne.

Elevatorer kan undtagelsesvis placeres udenfor bygningen, hvis særlige forhold f.eks ifm. tilgængelighed og brand nødvendiggør dette. Her skal de med hensyn til størrelse og højde underordne sig den eksisterende bygning samt fremstå i et let udtryk med omhyggelig detaljering og robuste materialer, som patinerer smukt og indgår i et materialemæssigt og farvemæssigt samspil med bygningerne. Der må ikke etableres nye udvendige trappeopgange eller brandtrapper.

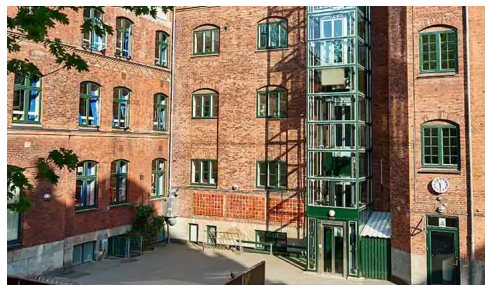
Tekniske anlæg (Se figur 15 og 16.)

Tekniske anlæg, eksempelvis ventilationsanlæg, skal integreres nænsomt i bygningerne eller under terræn, således at de er mindst muligt synlige udefra. Synlige tekniske anlæg på terræn, på facader eller på tag skal undgås. Kanaler og føringer må ikke føres synligt hen over terræn, tag eller langs yderside af facader.

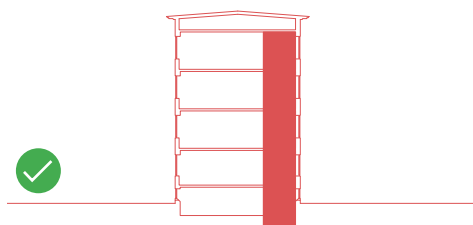
Indtag og afkast i facaden skal undgås og foretrækkes i stedet etableret på tag eller integreret i eksisterende udluftningskanaler. Såfremt der skal etableres riste i facaden, skal disse optræde i så ensartede størrelser og placeringer som muligt, med fokus på at bevare de horisontale gule teglbånd. Riste i facaden skal etableres i kobber eller ubehandlet zink.

Nye indtag/afkast på tag eller terræn skal placeres med respekt for bygningernes geometri og symmetri, og synlige dele skal minimeres. Man kan lade sig inspirere af de eksisterende geometrier, materialer og farvenuancer.

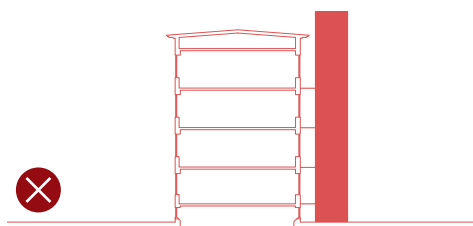
Foto: www.kone.dk

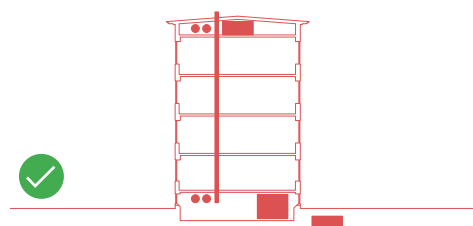
Eksempel på udvendig elevator i let udtryk ved Ingrid Jespersens Gymnasieskole.

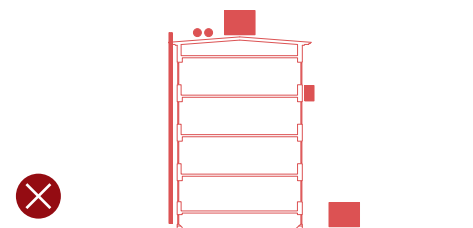
Figur 13. Nye elevatorer og trappetårne skal som udgangspunkt indeholdes i bygningskroppen.

Figur 14. Nye udvendige elevatorer og trappetårne skal undgås.

Figur 15. Tekniske anlæg og føringsveje skal forsøges skjult i bygningskroppen.

Figur 16. Synlige tekniske anlæg og føringsveje på tag, facader og terræn skal undgås.

Hovedindgangen til Amtssygehuset på Tage Hansen Gade. (1939-1940)
Foto: David Kjær Andersen (1908-2005), www.amtssygehusarkivet.dk

SUPPLERENDE KRAV

- til renovering og omdannelse af de enkelte bygninger

- Portbygningen
- Sengebygningen
- Patienthotellet (Ungdomskulturhuset Aarhus)
- Vaskeri- og værkstedsbygningen
- Direktørboligen
- Kapel - og servicebygningen
- Kiosken

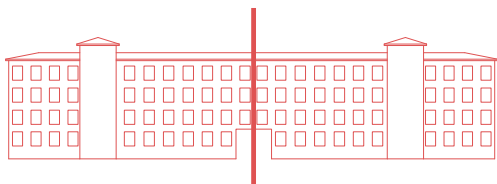

PORTBYGNINGEN

- supplerende krav

Facadens symmetri komponeret omkring den øst-vestgående akse.

De gule bånd i murværket giver facaderne et klart horisontalt udtryk.

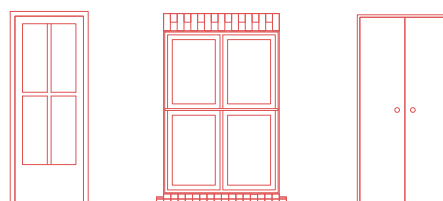
Det markante portmotiv og orienteringen mod vest.

De modulerede trappeopgange mod øst.

Facadens klare vinduesrytme mod øst og vest.

Bygningens mange originale bygningselementer som døre, vinduer og interiør.

Bygningen har fungeret som administrationsbygning og har samtidig været hovedadgang til sygehuset. Over portåbningen ses det karakteristiske AARHUS AMTSSYGEHUS i gule mursten. Det var også her skiltet "helbrede – lindre – trøste" tidligere hang under porten. Skiltet er nedtaget af Region Midt og taget med til det nye Universitetshospital.

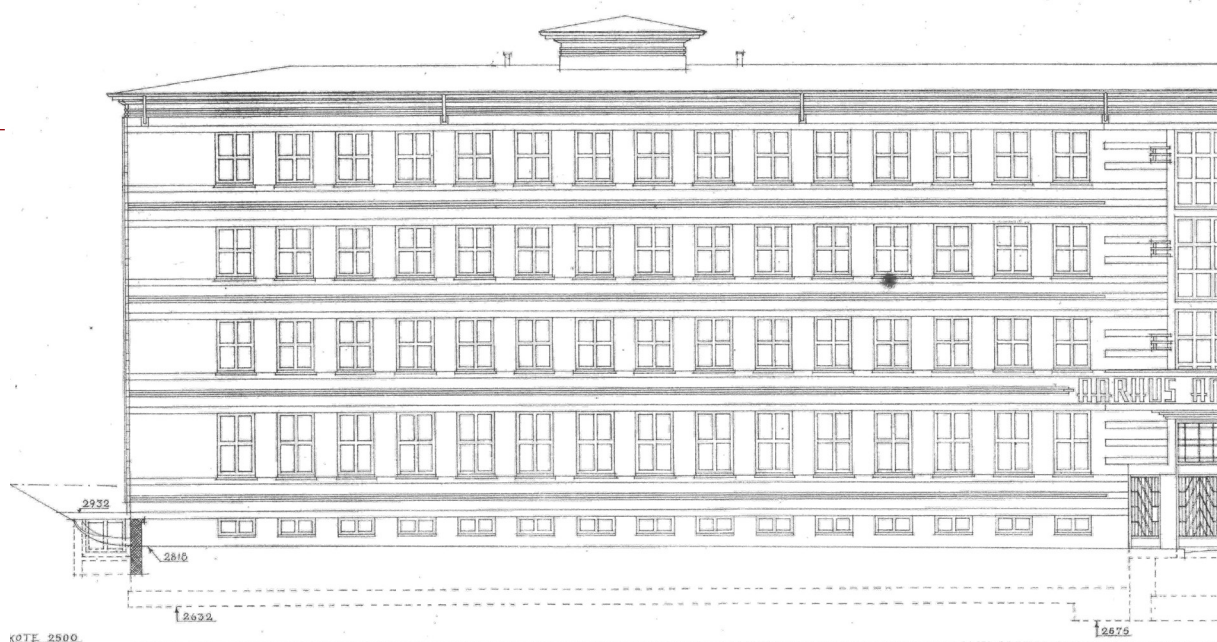
Bygningen som helhed er en af de mest karakteristiske i anlægget. Bygningen er den mest velbevarede ift. originale detaljer

og bygningsdele både i eksteriøret og interiøret. Den er derfor en god reference, når der indhentes inspiration fra oprindelige løsninger og detaljer.

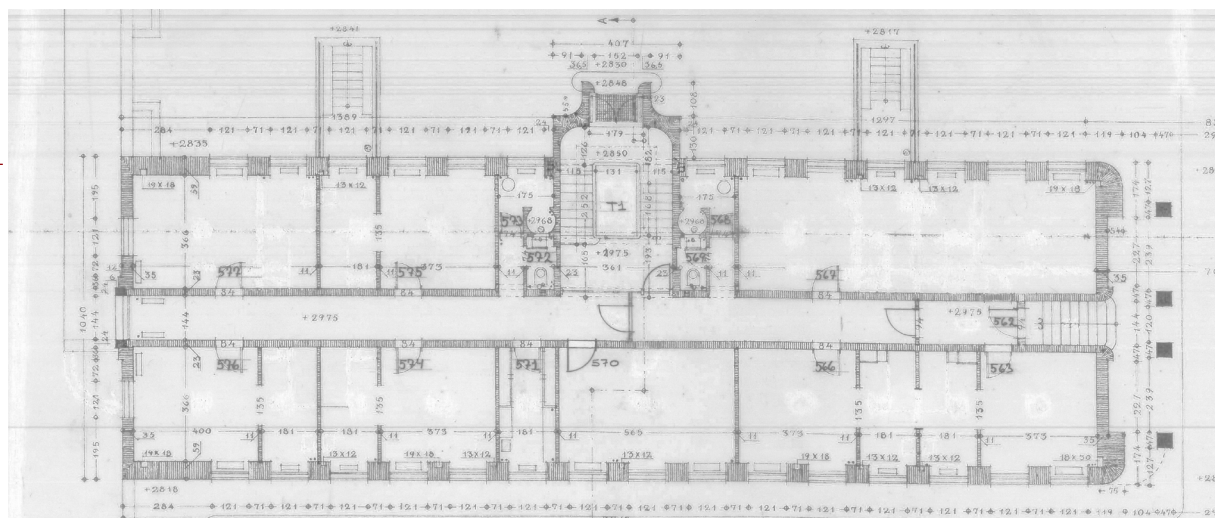
Den velbevarede bygning stiller krav til kommende omdannelser, idet bygningen også i fremtiden skal bevare sin status som pejlemærke.

Portbygningen forventes omdannet til erhverv.

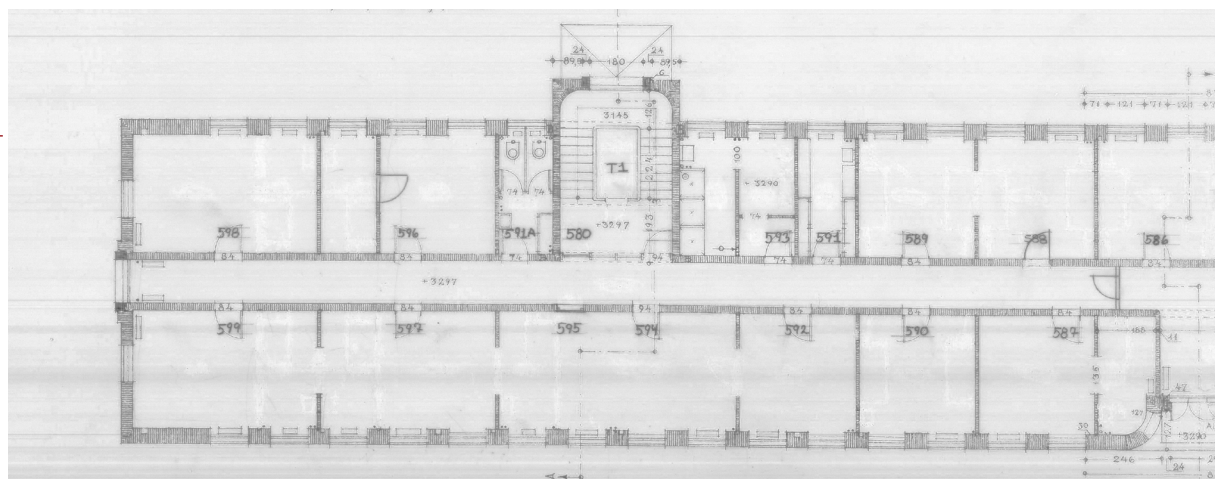
Vestfacade

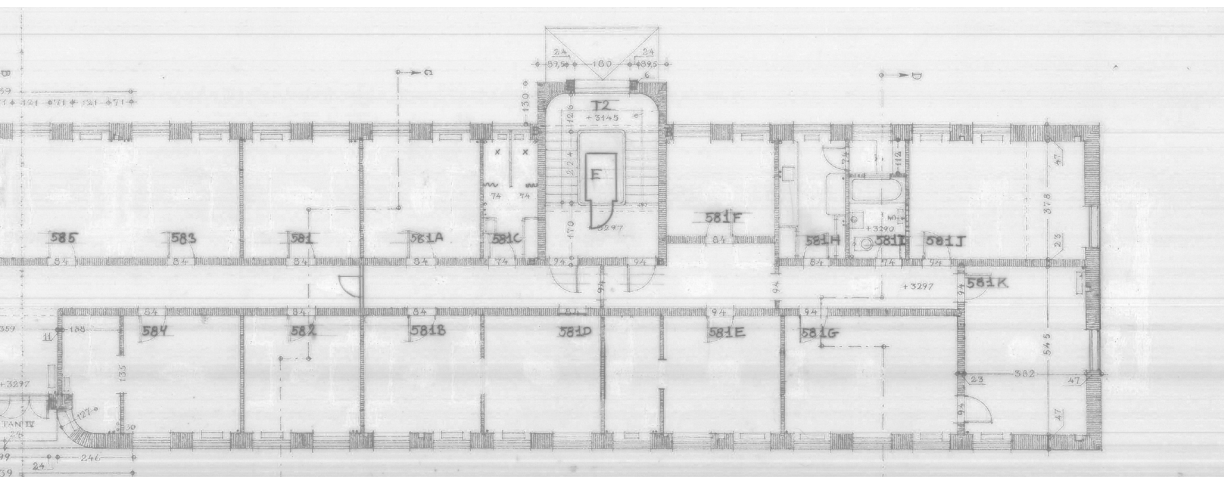

Stueetage

1. etage

PORTBYGNINGEN

Porten

Porten er Amtssygehusets mest kendte motiv og skal bevares i sin helhed.

Det er særligt portens arkitektur karakteriseret ved det kurvede og detaljerede murværk, granitsøjlerne og betonloftet, som er bemærkelsesværdig. Vinduer og døre i porten må ikke blændes.

Stentavlerne i porten samt det murede skilt *Aarhus Amtssygehus* på vestfacaden skal bevares.

Porten til Amtssygehuset.

Vinduer

Portbygningens facader er symmetriske med en markant vinduesrytme, og bygningen er den eneste med originale vinduer.

Det anbefales derfor, at alle originale vinduer i portbygningen bevares og istandsættes med hensyn til farvevalg (to-farvet), udtryk, detaljering og dimensioner. Hvis vinduerne ikke er originale, eller de originale er i så dårlig stand, at de ikke kan renoveres, skal de udskiftes med replikaer af de originale vinduer.

Originalt vindue på østfacaden med eftermonteret forsatsvindue indvendigt.

Altaner

Der har oprindeligt været murede altaner på sydgavlen.

Altanerne kan genetableres i oprindelige proportioner, detaljer og materialitet, således at bygningens gavlfacade tilbageføres til det oprindelige udtryk. Altanernes bærende konstruktioner skal fremstå skjulte på facaden, så altanernes udvendige udtryk fremstår originalt.

Hvis altaner genetableres på sydfacaden, skal vinduerne udskiftes til døre med detaljering, dimensionering og farver i stil med de originale døre og vinduer.

Sydgavlen efter nedrivningen af altaner med nye vinduer.

Kantzone (Se figur 17 og 18.)

Kantzonerne består i dag af bøgehække, som afskærmer cykelparkering samt overdækket cykelparkering på vestsiden. Mod syd er der et mindre haverum med et terrasseanlæg. Mod vest er kantzonen en del af forpladsen til bygningen. Mod nord ligger en kældertunnel, som nedrives.

- Sydlige kantzone: Her skal eksisterende terrassetrappe bevares.
- Vestlige kantzone: Her skal kantzone integreres som en del af pladsdannelsen med bilparkering og eventuel cykelparkering. Pladsen kan strammes op, så byrummet fremstår mere tydeligt, og der opnås en større sammenhæng mellem bygning og forplads. Kantzonen skal ikke begrønnes.
- Østlige kantzone: Nord for porten kan der etableres en bred bylivsunderstøttende kantzone (rød), eksempelvis med ophold, cykelparkering (ikke overdækket) og begrønning.

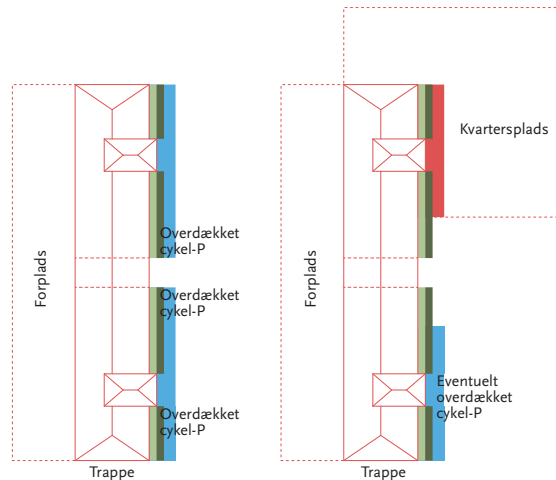
Syd for porten kan der etableres en bred flex-kantzone (blå).

Kun langs de første 10 vinduesfag på østfacaden set fra syd mod nord, kan der etableres overdækket cykelparkering. Overdækningerne skal være fritstående og integreres nænsomt i forhold til portbygningen mht. design, proportioner, materialer og farver. Der kan som alternativ placeres cykelparkering i kælderen.

Eksisterende overdækket cykelparkering mellem trappetårnene skal nedtages.

Eksisterende facadebeplantning skal bevares. Bøgehækkene skal bevares som motiv langs facaden, men kan få en anden udformning.

- Nordlige kantzone: Kantzonen skal integreres i kvarterspladsen.

Figur 17. Kantzonerne i dag.

Figur 18. Kantzonerne i fremtiden

- Bylivsunderstøttende kantzone.
- Flex-kantzone med begrønning.
- Facadebeplantning, som skal bevares.
- Formklippede hække, som skal bevares. Omfang og udformning kan ændres.

Kantzonen mod vest.

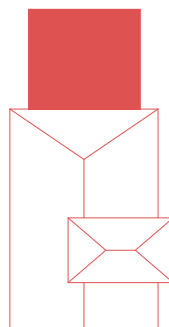
Eksisterende cykelparkering integreret i bøgehække.

Ny elevator

Øst- og vestfacaderne er meget sårbare i forhold til etablering af udvendig elevator. I sydgavlen skal terrassetrappen i terræn bevares, hvorfor placering her ikke er oplagt.

Såfremt der ikke kan opnås de nødvendige godkendelser til en elevator, der er fuldt integreret i bygningen, kan en ny elevator installeres ved bygningens nordgavl. Se figur 19.

Figur 19.

■ Område, hvor en eventuel udvendig elevator kan placeres.

Interiør

I trapperummene ses bl.a. originale vinduer, terrassogulve, værn og håndlister i træ og originale døre.

I nordgavlen samt i bygningens centrale, vestlige facade karakteriseres fordelingsrealerne af de åbne glaspartier, som giver lys og udkig.

Portbygningen har også originale, massive pladedøre med glasfyldninger, bakelitgreb, fodlister, væglister, inventar, rundede hjørnefliser på badeværelserne og små detaljer som vinduesåbninger i porten.

De mange bygningsdele, detaljer, originale materialer og farvenuancer er vigtige som led i bygningens og Amtssygehusets fortælling, og det anbefales, at mange af delene bevares.

Originale dørpartier i trapperum.

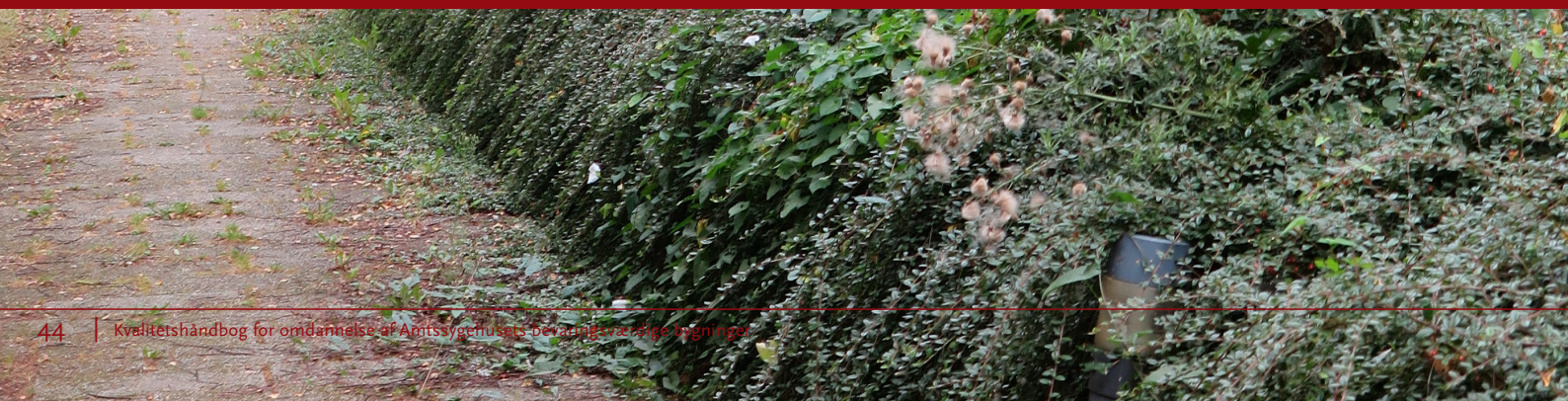

Indbygget skab i stueetagen.

SENGBYGNINGEN

- supplerende krav

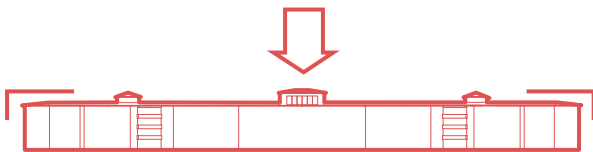

Facadens symmetri, komponeret omkring den nord-sydgående akse.

De gule bånd i murværket giver facaderne et klart horisontalt udtryk.

Bygningen har en markant bygningsstruktur med sit store volumen og en central placering i anlægget.

De modulerede trappeopgange, som markerer hovedindgange.

Facadens klare vinduesrytme.

De tunge, murede altaner, som afslutter nordfacaden mod gavlene og det centrale volumen.

Sengebygningen er Amtssygehusets største og mest markante bygning. Den ca. 200 meter lange og fire etager høje bygning med høj kælder er anlagt med orientering mod syd. Der er udsigt ud over Aarhus by fra bygningens øverste etager. Oprindeligt lå den medicinske del i østfløjen. I vestfløjen lå den kirurgiske del, og i bygningens midte lå en centralhal med forbindelse til den T-formede behandlingsbygning mod nord. Både østfløjen og vestfløjen opdeles af en central fordelingsgang, hvorfra der er adgang til stuerne i sydfacaden og servicefunktionerne i nordfacaden.

Sengebygningen har gennem tiderne fået flere tilbygninger, de originale vinduer er blevet udskiftet, altaner er lukket til flere steder, og tagterrasse er ombygget ud for den centrale opgang. På trods af

ændringerne står bygningen stadig meget markant. I forbindelse med omdannelsen nedrives den oprindelige behandlingsbygning.

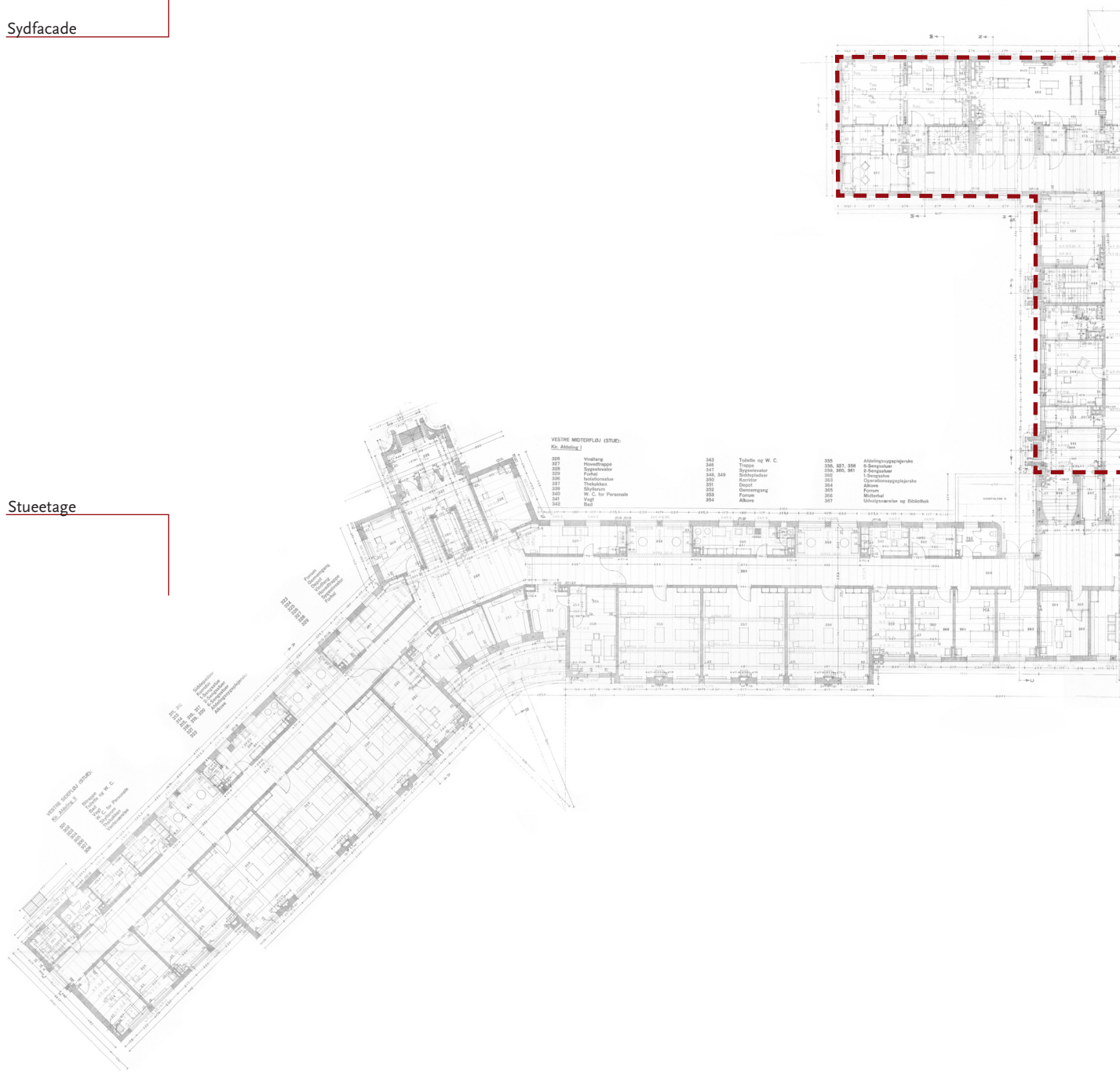
Sengebygningens placering på den nord-syd-gående akse og dens markante volumen gør bygningen betydningsfuld i det kommende bykvarter. Bygningens nuværende proportionering og tunge udtryk skal respekteres.

Sengebygningen forventes omdannet til boliger.

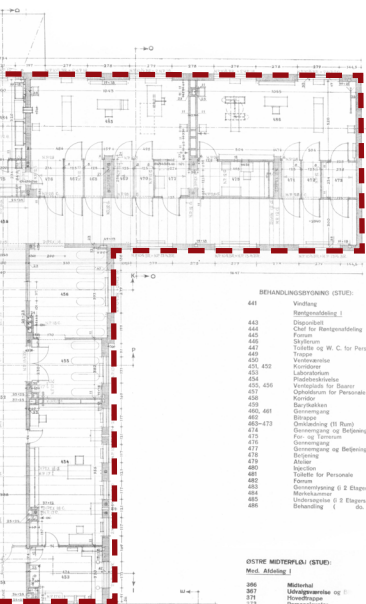
Den kommende omdannelse skal balancere mellem respektfuld renovering og behovet for fornyelse, når bygningen gentænkes med en ny kvarterspport og evt. ny tagetage og altaner.

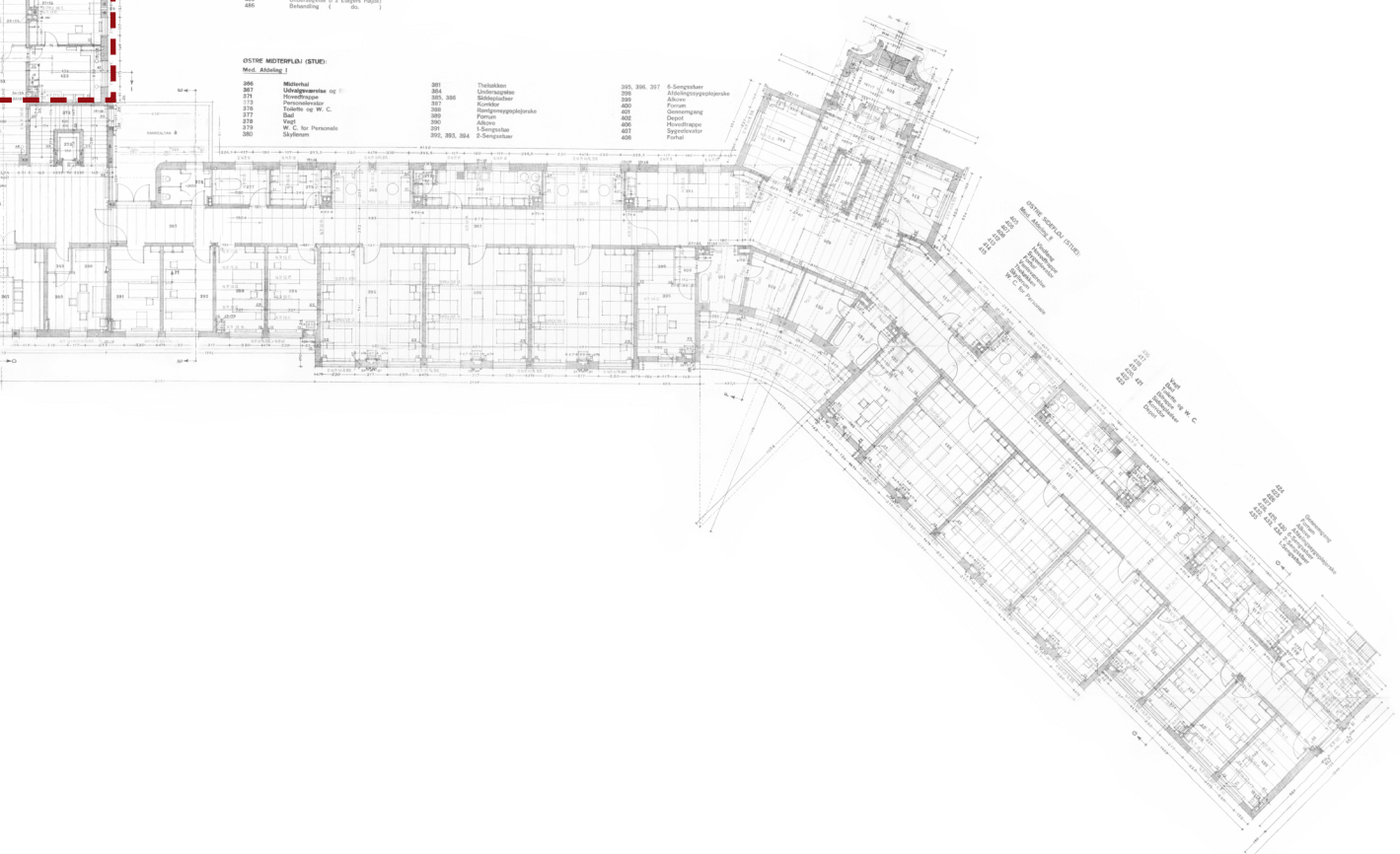
Sydfacade

Stueetage

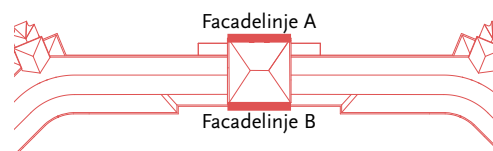
Behandlingsbygningen nedrives
- facadesten kan genanvendes

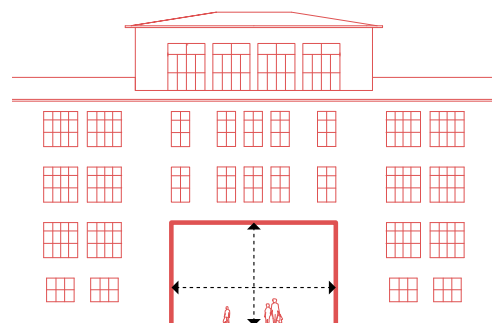
Kvartersporten

Der skal etableres en ny kvartersport, hvor der løber en hovedstiforbindelse igennem. Porten understreger den nord-syd-gående akse, der binder det nye bykvarter sammen.

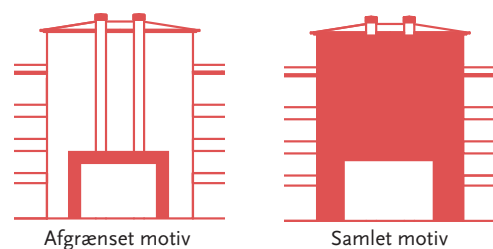
- Porten skal centreres i bygningen og forholde sig til bygningens disponering, vinduesrytmer, symmetri og bygningsfremspring.
- Porten etableres mellem de to facadelinjer A og B i bygningens center jf. figur 20.
- Porten skal fremstå åben, tryk og inviterende. Den må ikke opleves som en tunnel. Indledende studier peger på, at kvartersporten skal have en minimumshøjde på 5 m og minimumsbredde på 6 m. Se figur 21.
- Porten skal have et design, så den respektfuldt indgår som en naturlig del af sengebygningens arkitektur. Bygning og port skal ses som en samlet enhed.
- Portens design kan enten indgå i det samlede facademotiv for den genetablerede facade omkring porten eller adskille sig som et mere afgrænset motiv. Se figur 22 og 23.
- Portgennemgangen skal indrettes, så den bliver tilgængelig for alle, herunder personer med handicap.
- Der skal arbejdes med trykghedsskabende elementer via etablering af indgangsdøre, vinduer, belysning, belægning el. lign. i porten.

Figur 20. Kvartersporten etableres mellem facadelinje A og B i bygningens center.

Figur 21. Indledende studier peger på, at kvartersporten skal have en minimumshøjde på 5 m og minimumsbredde på 6 m.

Figur 22 og 23. Kvartersporten kan være sit eget motiv eller indgå i det samlede facademotiv på nordfacaden.

Kig mod bydeparken fra den nye portåbning i sengbygningen. Visualisering: Tegnestuen Vandkunsten

Porten i portbygningen.

Foto: cosmo flash

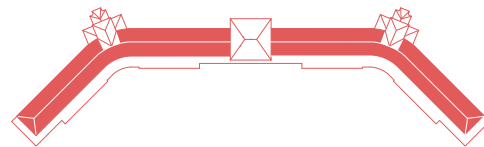

Port i Chilehaus, Hamborg

Tagetage

Der kan etableres en ny tagetage på sengebygningen.

- Tagetagen skal tilføjes med respekt for sengebygningens bærende træk.
- Tagetagen skal fremstå som et ubrudt volumen, der spændes ud på langs af sengebygningen. Se figur 24.
- Tagetagen skal have et let udtryk og opføres i materialer og farvenuancer, som naturligt indgår som en del af bygningens og kvarterets helhed. Se figur 25.
- Tagetagen skal fremstå nedtonet ift. den oprindelige, tunge bygningskrop, og de eksisterende trappetårnes markerede volumener. Eksempelvis ved at den nye tageetages tagfod ligger i samme højde eller lavere end trappe-tårnenes tagfodder. Se figur 26.
- For at fastholde sengebygningens tyngde og den oprindelige, præcise overgang til taget skal tagetagens facadelinje tilbagetrækkes minimum 1,5 m fra sengebygningens gavle og bygningens sydfacade. Herved skabes mulighed for eventuel tagterrasse. Langs nordfacaden skal overgangen til tagetagen markeres med en let tilbagetrækning af den nye facade på minimum 10 cm. Se figur 27.
- Tagetagens tagfodder skal inspireres af de oprindelige tagfodder, så en tværgående sammenhæng til de øvrige oprindelige bygninger bevares.
- Taget skal udføres med lav taghældning, som på de oprindelige bevaringsværdige bygningers tage, så tagfladen ikke ses fra gadeplan. Se figur 28.
- Eventuel afskærmning mellem tagterrasser skal udføres, så de bryder tagetagens horisontale udtryk mindst muligt.

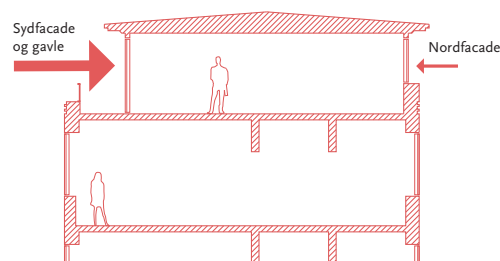
Figur 24. Tagetagen skal have et ubrudt volumen over hele sengebygningens længde.

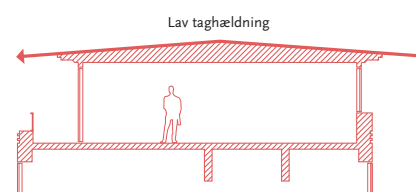
Figur 25. En ny tagetage skal have et let udtryk som kontrast til sengebygningens tunge bygningskrop.

Højere	%
Samme højde	✓
Lavere	✓

Figur 26. Tagetagen skal fremstå nedtonet ift. den oprindelige, tunge bygningskrop, og de eksisterende trappetårnes markerede volumener.

Figur 27. Tagetagen skal ligge tilbagetrukket i forhold til de oprindelige facader.

Figur 28. Tagetagen skal fremstå med lav taghældning som de oprindelige bevaringsværdige bygningers tage.

Designstudie af ny tageetage.

Foto: www.eplusn.dk

Eksempel på tagetage, Rømerhus, Aarhus, E+N Arkitekter.

Foto: ©Tim Van de Velde

Eksempel på tagetage, De lakfabriek, Oisterwijk, Wenink Holtkamp Architecten

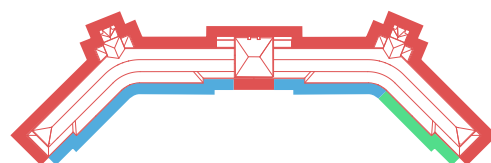
Nye altaner

Eventuel etablering af altaner skal ske med respekt for sengebygningens bærende træk.

Nordfacaden vurderes for sårbar overfor nye altaner, da den er kendetegnet af de tunge altaner og de markante trappetårne. Altaner må derfor kun etableres på bygningens sydfacade, dog ikke over kvartersporten. Se figur 29.

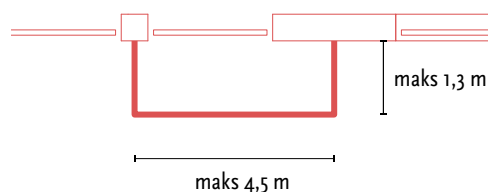
Aarhus Kommunes vejledning for etablering af altaner på eksisterende ejendomme skal generelt følges. Se figur 30. Herudover stilles følgende supplerende krav:

- Altaner skal indpasse sig i bygningens symmetri. Se figur 31.
- Altaner skal sidde i lodrette bånd med altaner på hver etage. Der skal som minimum være ét vindues luft mellem altanerne (vandret).
- Altaner skal have samme størrelse og fremstå som helstøbte elementer set fra alle sider – også undersiden.
- Altaner må ikke spænde over flere vinduer. Se figur 32.
- Altanerne skal have et let udtryk med åbne værn, som tillader kig til facadens murværk bagved, og som spiller sammen med sengebygningens arkitektur med hensyn til detaljering, farver og materialitet.
- Altaner må ikke opsættes med hyldeknaegte, frie søjler eller støttesøjler på muren.
- Altaner må ikke placeres omkring eller helt op ad hjørner og fremspring.
- Afvanding fra altaner skal ske på den visuelt mest skånsomme måde. Det undgås, at der trækkes lodrette linjer i form af nedløbsrør langs facaden.
- Der skal være min. 70 cm fra underside af altan til terræn. Arealer under lavthængende altaner skal begrønnes.

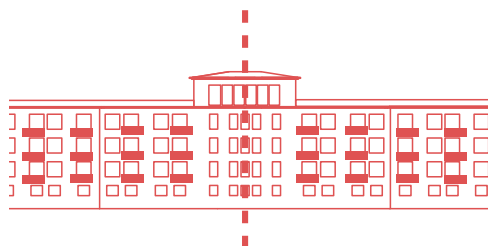

Figur 29.

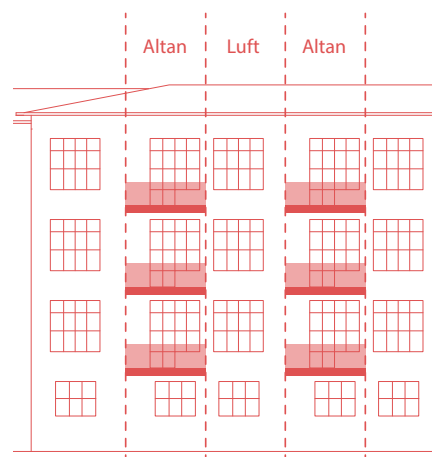
- Facade, hvor der ikke kan etableres nye altaner.
- Facade, hvor der kan etableres altaner.
- Facade, hvor der også kan etableres altaner i parterreetagen.

Figur 30. Altanernes dimensioner skal overholde Aarhus Kommunes altanvejledning.

Figur 31. Altaner skal placeres symmetrisk på bygningen.

Figur 32. Altaner skal placeres i lodrette bånd over hinanden med minimum ét vindues luft vandret mellem altanerne.

Nye døre til altaner og terrasser

Murværkets gennemgående horisontale linjer og bygningens tyngde er sårbar overfor gennembrydninger, som slører de horisontale linjer.

For dør- og vinduespartier gælder derfor, at kun én enkeltdør til altaner og terrasser kan føres til gulv.

Nye dørpartier kan udføres med opspro-
ning efter vinduesprincipperne og skal
fremstå i samme materialer og farvenu-
ancer som de generelle krav til nye vinduer.

Altan med ét dørparti, hvor store dele af murværkets horisontale linjer bevarer.

Altan med to dørpartier, hvor de horisontale linjer i murværket brydes og sløres.

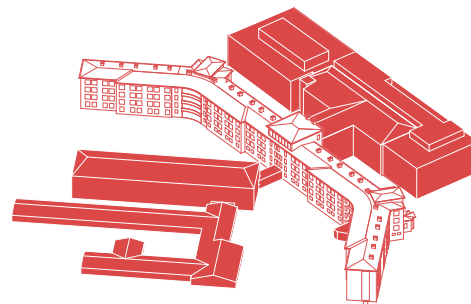
Designstudie af altaner og ny tagetage (østfløjen).

SENGBYGNINGEN

Tilbygninger

Der skal nedrives tilbygninger i henhold til Udviklingsplanen for Amtssygehuset.

Se Udviklingsplanen for Amtssygehuset samt figur 33.

Figur 33.

■ Tilbygninger, som skal nedrives i henhold til Udviklingsplanen for Amtssygehuset.

Eksisterende altaner

Oprindelige murede altaner skal bevares og istandsættes. I tilfælde af nødvendig udskiftning skal altaner udføres i samme proportioner, materialer og detaljering, som de oprindelige altaner. De bærende konstruktioner kan opdateres, såfremt det er nødvendigt, men skal fremstå visuelt skjulte på facaden.

Nyere altaninddækninger på nordvendte altaner skal nedrives. Nyere altaninddækninger på sydvendte altaner kan nedrives.

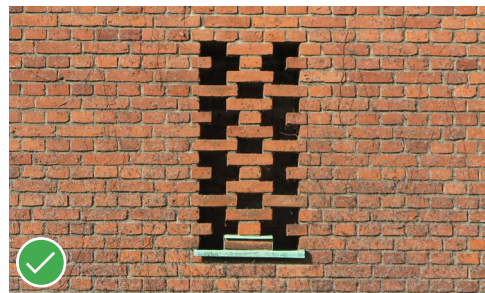

Eksisterende altaner (sengebygningen).

Hulmurværk

Hulmurværk markerer sig i lodrette bånd i sengebygningens facade.

Ved omdannelse af bygningen kan eventuelle vinduesåbninger i bagmuren blændes eller tilmures, men hulmurværket samt kobbersålbænke i yderfacaden skal bevares og istandsættes.

Hulmurværk ved tidl. toiletvindue. Vinduet er efterfølgende blændet (sengebygningen).

Interiør

Trappe- og elevatorrum i sengebygningen er de rum, som i dag fremstår i mest original stand.

Ved omdannelse af bygningen skal det vurderes om hele eller dele af de originale farvesætninger, materialer og detaljer kan bevares.

Indgangsparti i det østlige trappetårn med originale materialer.

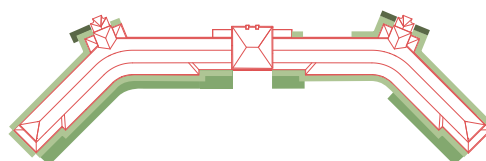
Kantoner (Se figur 34, 35 og 36.)

Kantonen mod nord består af parkeringsarealer, træer, klatreplanter og bøgehække. Mod syd har kantonen varierende lav beplantning og klatreplanter. Ved begge gavle er der klatreplanter og belagt areal.

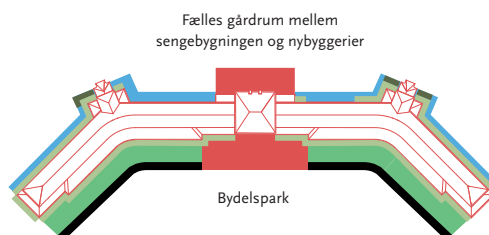
- Den sydlige kantzone: Kantzone er en betydningsfuld del af oplevelsen af sengebygningen og den kommende bypark. Her kan etableres en bred, privat kantzone i form af bl.a. haver og terrasser mv. Syd for haverne skal der anlægges en ny sti, som også skal fungere som brand- og servicevej. Kantzonerne skal have en særlig landskabelig bearbejdning.

1. Arealerne omkring den nye portgennemgang skal være offentligt tilgængelige og fremstå som en integreret del af den nye bydelspark.
2. Længs facadestykke A kan der etableres adgang til terræn fra ejendommen. Længs facadestykke B må der ikke terrænbearbejdes for at etablere adgang til terræn fra boligerne i parterreetagen. Her kan i stedet etableres altaner. Se figur 36.
3. Eventuelle terrasser i terræn skal minimeres i størrelse. Der skal vælges belægningssten i naturmaterialer.
4. Afskærmning mellem boligernes terrasser skal have en særlig landskabelig bearbejdning.

- Vest- og østlige kantzone: Trappenedgange til kælder skal bevares.
- Den nordlige kantzone: Her kan etableres en bred flex-kantzone med cykelparkering og begrønning, som styrker det fælles opholdsareal mellem eksisterende og nyt byggeri.
- Den eksisterende træække øst for det centrale trappetårn på nordfacaden kan bevares og beskæres.

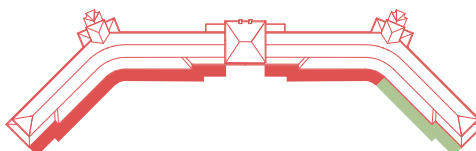

Figur 34. Kantzonerne i dag.

Figur 35. Kantzonerne i fremtiden.

- Portgennemgang (del af bydelspark), Offentlig tilgængelig.
- Flex-kantzone med begrønning.
- Bred, begrønnet kantzone.
- Facadebeplantning, som skal bevares.
- Formklippede hække, som skal bevares. Omfang og udformning kan ændres.
- Ny rekreativ sti.

Figur 36.

- Facadestykke A, hvor der kan etableres adgang til terræn fra parterreetagen.
- Facadestykke B, hvor der kan etableres altaner i parterreetagen.

Foto: Vibe Ødegaard

Eksempel på husrække med grønne haver.

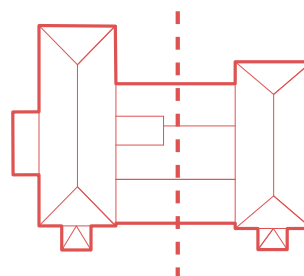

PATIENTHOTELLET (UNGDOMSKULTURHUSET AARHUS)
- supplerende krav

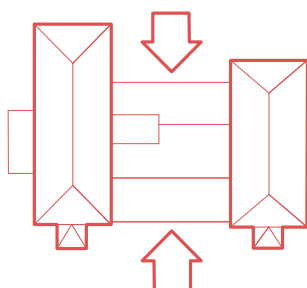

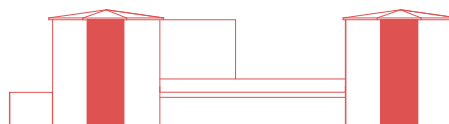
De gule bånd i murværket giver facaderne et klart horisontalt udtryk.

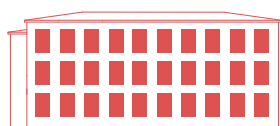
Facadens symmetri og relation til anlæggets akser.

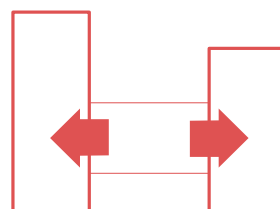
Bygningens to fløje, som markerer og indrammer hovedindgangen mod syd og pladsrummet mod nord.

De modulerede trappeopgange, som markerer sig mod allégaden.

Øst- og vestfacadernes klare vinduesrytmer.

Forhallen, som forbinder de to fløje.

Patienthotellet, der oprindeligt er opført som økonomibygning med køkken og systue i kælderen, består af to høje længer i tre etager adskilt af en lav mellembygning. Det velproportionerede hus har fine detaljer, særligt indgangspartierne.

Patienthotellet er i kraft af sin placering for enden af den nord-sydgående akse og betydelige volumen en markant bygning langs den reetablerede allégade.

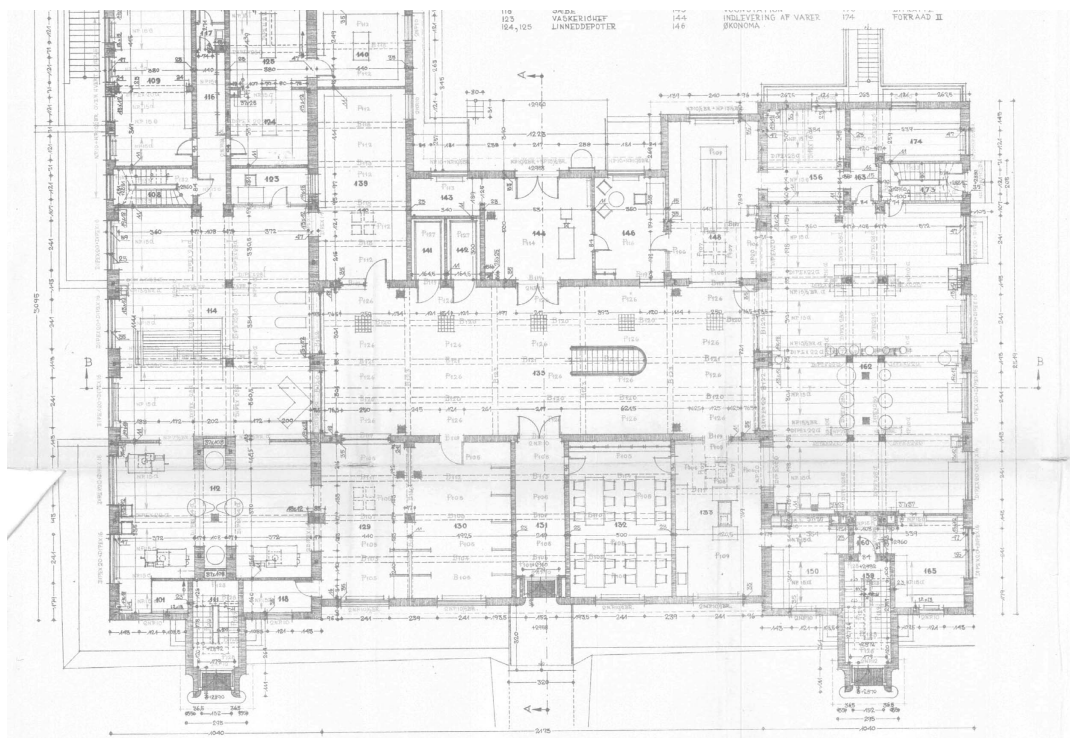
Patienthotellet er omdannet og renoveret med flere tilbygninger, som slører bygningens oprindelige volumen og udvendige udtryk.

Ungdomskulturhuset Aarhus (UKH) med tilhørende ungeboliger har fået permanent adresse i det gamle patienthotel.

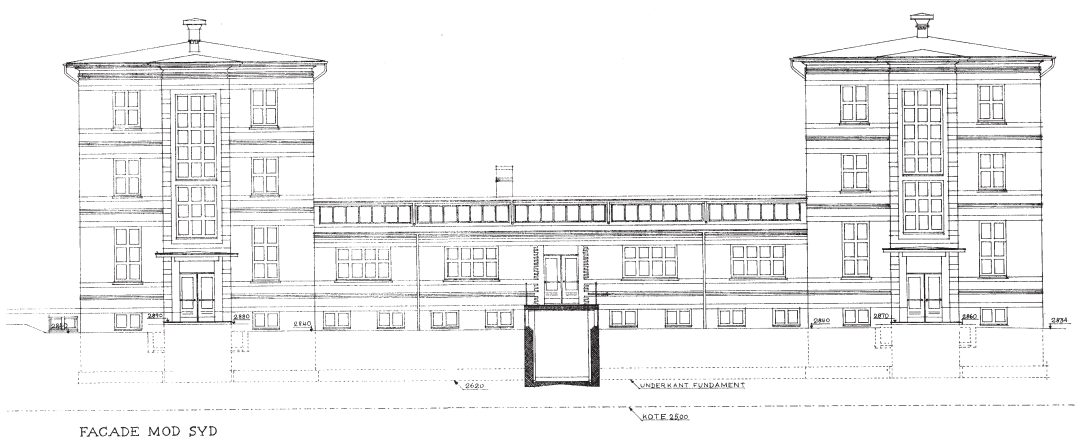
UDDRAG AF OPRINDELIGT TEGNINGSMATERIALE

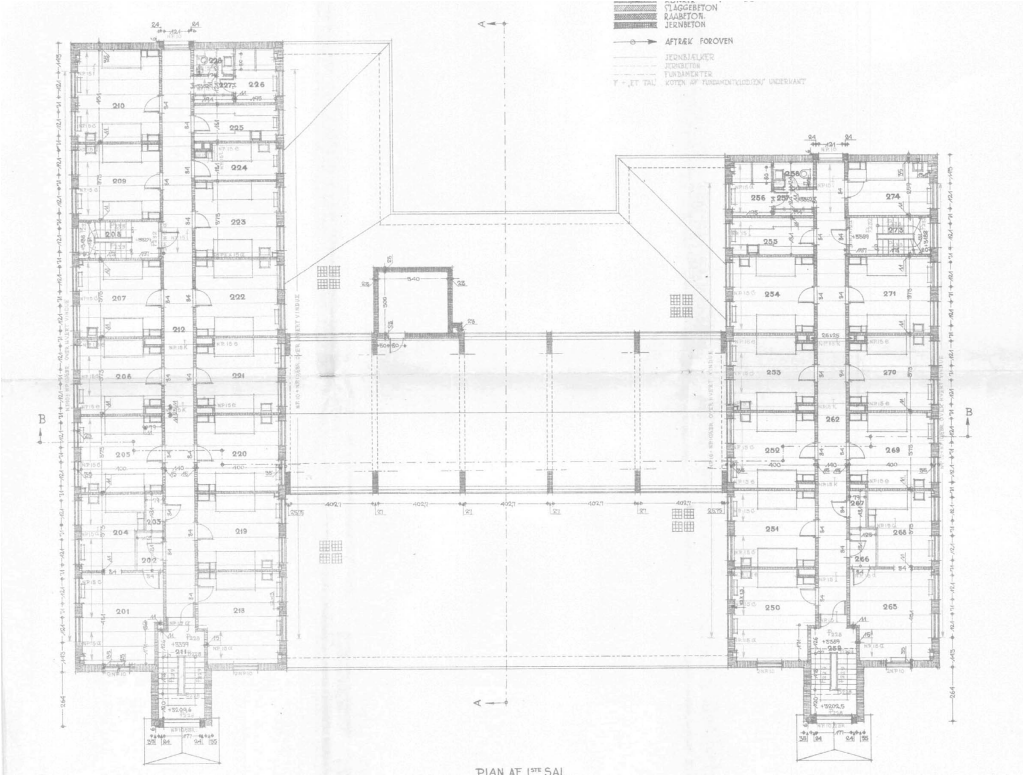
NB: Tegningerne er ikke målfaste.

Stueetage

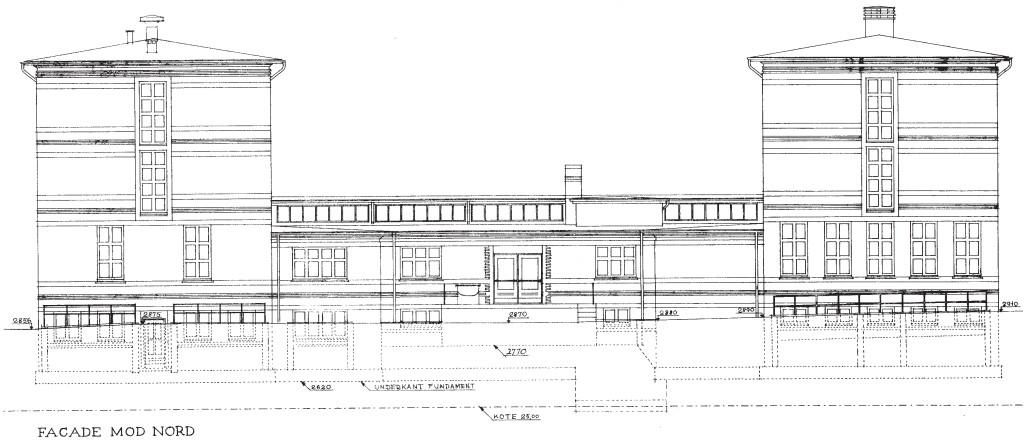

Sydfacade

1. etage

Nordfacade

PATIENTHOTELLET (UKH)

Åbninger mod allégaden

For at skabe bedre kontakt mellem bygning og allégaden kan vinduer i bygningens midterste lave del udskiftes med dør- eller vinduespartier, som føres til gulv i hele partiets bredde.

Nye partier til gulv skal udføres i henhold til vinduernes generelle træk, således at de indgår som en naturlig del af bygningens helhed.

Tilbygninger (Se figur 37.)

Nye tilbygninger understøtter ikke bygningens oprindelige symmetri og volumen.

Tilbygningerne er dog væsentlige for bygningens funktionalitet. Tilbygningerne fremstår i dag beklædt med plader i rød fiberbeton. De kan med fordel forskønnes ved en kommende omdannelse, eksempelvis ved facaderenovering.

Den nye facadebeklædning kan eksempelvis være i kobber, behandlede lette pladematerialer eller lign., som vil få påbygningerne til at fremstå som en let kontrast til den tunge teglbygning.

Overdækningen ved hovedindgangen skal nedrives i forbindelse med reetablering af allégaden.

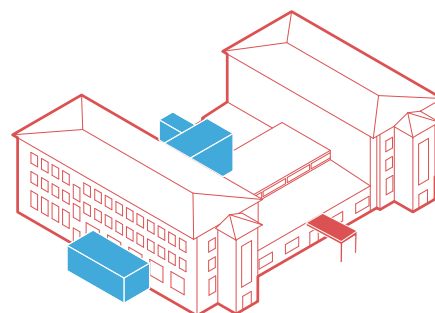
Eksisterende skiltning

Eksisterende skiltning kan redefineres og tilpasses facadens proportioner.

© Foto: Zhi Xia

Eksempel på facade, hvor store glaspartier skaber en åben og inviterende bygning.

Figur 37.

■ Tilbygninger, som kan forskønnes med ny materialitet og udtryk, således at de fremstår i stærkere sammenhæng med bygningen og kvarteret.

■ Overdækning, som skal nedrives.

Det eksisterende skilt 'UKH'.

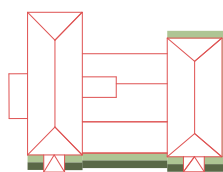
Kantzoner (Se figur 38 og 39.)

Kantzonen mod syd består i dag af bøgehække, og kantzonen mod øst har facadebeplantning. Der er begrønnet kantzone på en mindre strækning mod nord. Ved omdannelse gælder følgende krav til bearbejdning af kantzonerne:

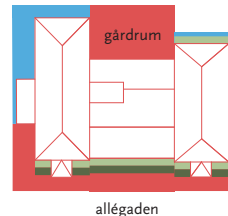
- Sydlige kantzone: Her kan etableres en bred bylivsunderstøttende kantzone mod allégaden med plads til ophold, begrønning og cykelparkering.
- Vestlige kantzone: Her kan frit arbejdes med begrønning og anvendelse.
- Østlige kantzone: Her kan der etableres en smal kantzone med begrønning.
- Nordlige kantzone: Den blå overdækning er midlertidig og skal nedrives. Der kan i den videre planlægning arbejdes med at bevare hele eller dele af læsserampen, som tilbyder et fint, uformelt rum til ophold. Herudover kan der frit arbejdes med begrønning og bylivsunderstøttende anvendelse.

Forarealet mod syd er i dag beplantet med buske.

Figur 38. Kantzonerne i dag.

Figur 39. Kantzonerne i fremtiden.

- Bylivsunderstøttende kantzone med begrønning.
- Flex-kantzone med begrønning.
- Facadebeplantning, som skal bevares.
- Formklippede hække, som skal bevares. Omfang og udformning kan ændres.

Læsserampe og overdækning på nordsiden af patienthotellet.

Interiør

Patienthotellet har mange fine rum med originale detaljer, eksempelvis forhallen med originalt terrassogulv, vægfliser, trappe og værn.

Ved kommende omdannelser kan man lade sig inspirere af den oprindelige disponering af bygningen og de fine detaljer, som kan være med til at fastholde bygningens historie og særlige atmosfære.

Billede fra Centralkøkkenets forhal i dag. Bemærk den nye skillevæg på tværs, der opdeler rummet.

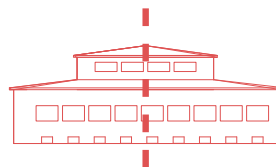

VASKERI- OG VÆRKSTEDSBYGNINGEN SAMT SKORSTEN

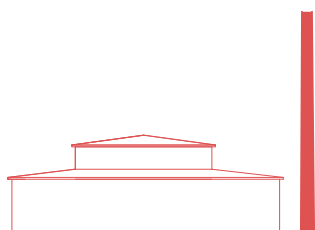
- supplerende krav

Det karakteristiske murværk, som giver facaderne et klart horisontalt udtryk.

Syd- og nordfacadernes symmetri.

Den store skorsten, som er en tydelig markør i kvarteret.

Bygningens vest-, øst- og nordfacaders industrielle karakter med lukkede og pragmatiske facader.

Bygningens pagodeinspirerede tag, som bidrager til, at bygningen får et let udtryk.

Bygningens sydfacade med klar vinduesrytme og begrønning, som afviger fra bygningens øvrige facader.

Bygningen har oprindeligt huset store kedler, og gennem årene desuden forskellige tekniske funktioner. Skorstenen er en vigtig del af det oprindelige anlæg og har fremadrettet potentiale som markør for området.

Vaskeri- og værkstedsbygningen er formet omkring det oprindelige kedelrum. Bygningen har mange synlige om- og tilbygninger, herunder udvidelser på 1. etage og inddækningen af ventilationsanlægget på taget. Til- og ombygningerne slører bygningens oprindelige klare volumen og

lette tagudtryk. Inddækningen af ventilationsanlægget bryder ligeledes bygningens symmetri.

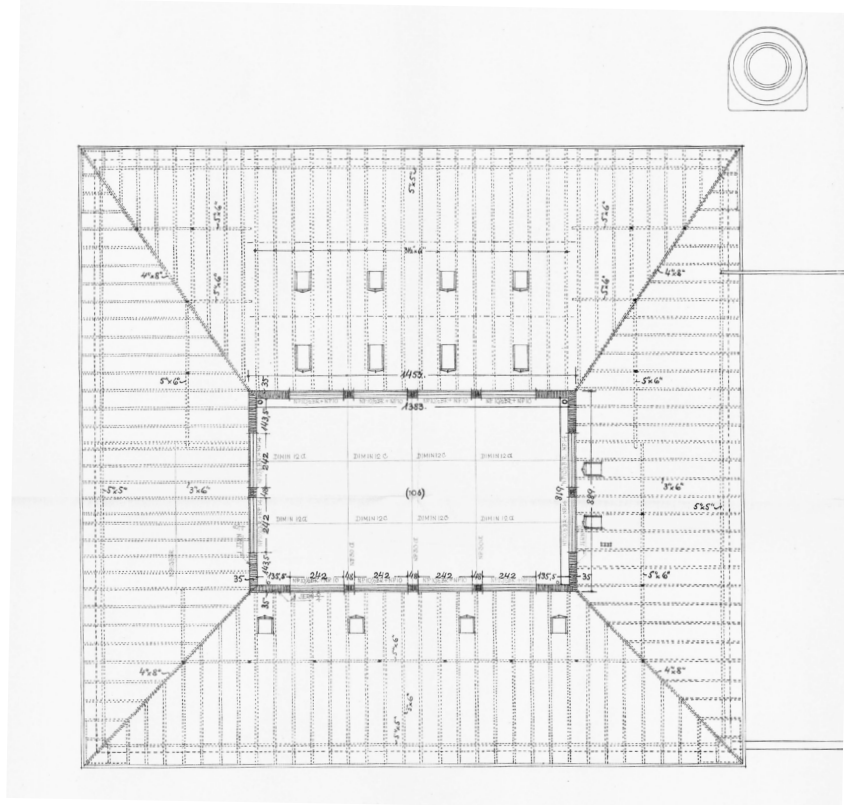
Vaskeri- og værkstedsbygningen forventes omdannes til kulturformål, erhverv eller andre bylivsunderstøttende funktioner.

Bygningen ligger centralt i kvarteret og har potentiale til at blive et vigtigt bylivsunderstøttende hus.

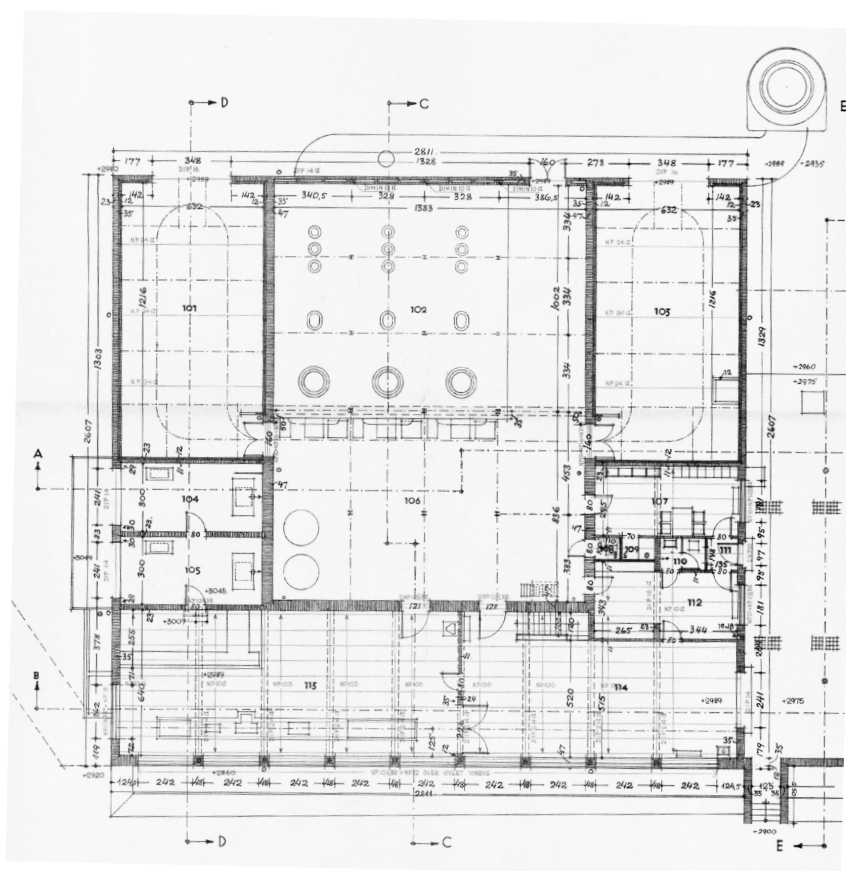
UDDRAG AF OPRINDELIGT TEGNINGSMATERIALE

NB: Tegningerne er ikke målfaste.

Tagetage

Stueetage

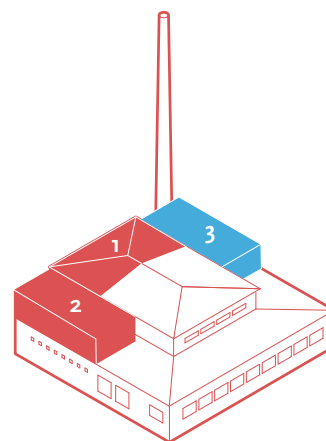
Tilbygninger (Se figur 40.)

Der er i dag etableret to tilbygninger på taget.

Udvidelsen af 1. sal kan bevares.

Ventilationsinddækningen skal nedrives eller ombygges. Såfremt inddækningen omdannes til et indvendigt rum, bør der tilføjes en mindre tilbygning på modsatte facade, så bygningens symmetri genetableres.

Der kan tilføjes en mindre, let påbygning øverst på taget, som indpasser sig i bygningens pagodeform.

Figur 40. Bygningens tilbygninger på tag:

- 1: Udvidelse af 1. sal.
- 2: Ventilationsinddækning.
- 3: Eventuel påbygning.

Nye facadeåbninger

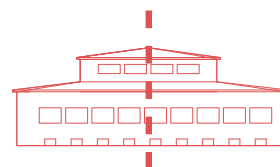
Vaskeri- og værkstedsbygningens facader er varierede med forskellige grader af symmetri og originalitet.

Sydfacaden er bygningens mest markante og originale facade. Se figur 41. Her skal oplevelsen af bygningens lette pagodefacon fastholdes, og vinduesrytmen i facaden bevares. Der kan skabes bedre kontakt mellem bygning og allégaden mod syd, ved at vinduespartier føres til gulv i hele partiets bredde. Der kan etableres overgang ned til terræn med eksempelvis en trappe og/eller repos.

Nye partier til gulv skal udføres i henhold til vinduernes generelle krav, således at de indgår som en naturlig del af bygningens helhed. Se figur 42.

Øst- og vestfacaderne er robuste overfor nye facadeåbninger og vinduer, som kan placeres mere frit iht. bygningens fremtidige anvendelse. Se figur 43.

Nordfacaden fremstår i dag væsentligt omdannet og mindre vellykket. Facaden er robust overfor ny omdannelse og transformation. Det anbefales dog, at den overordnede symmetri genetableres. Se figur 44 og 45.

Figur 41. Syd- og nordfacaderne er oprindeligt symmetriske, et vigtigt kendetegn.

Figur 42. Sydfacaden kan åbnes op ved at føre eksisterende partier til gulv.

Figur 43. Vest- og østfacaden er robuste for nye facadeåbninger.

Figur 44. Nordfacaden kan med nedrivning omdannes, så den fremstår mere let og symmetrisk.

Figur 45. Nordfacaden kan med tilbygning transformeres og omdannes, så den får et nyt udtryk.

Komplementering

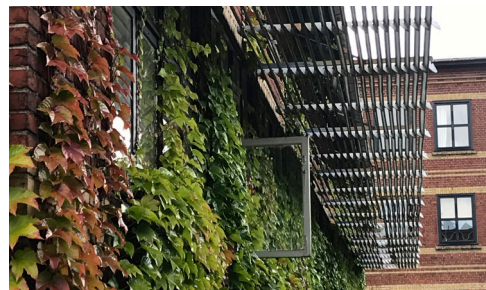
Bygningens facade er præget af bygningens brug med facaderiste, belysning mv., som er placeret uhensigtsmæssigt i og på facaden. Eksempelvis bryder placeringerne af facaderiste de vandrette gule murstensbånd.

Komplementeringen kan tilpasses og murstensbånd genetableres i nogle områder for at forenkle facadens udtryk.

Den udkragende solafskærmning over vinduerne på sydfacaden skal fjernes.

Særligt nordfacaden er præget af facaderiste.

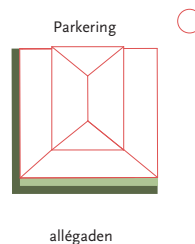

Solafskærmning på sydfacaden skal fjernes.

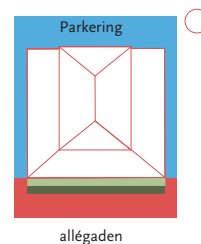
Kantzoner (Se figur 46 og 47.)

Kantzonerne mod syd og vest er i dag begrønnet med klatreplanter og bøgehække. Kantzonerne mod nord og øst er belagte.

- Sydlige kantzone: Her skal etableres en bred bylivsunderstøttende kantzone mod allégaden, eksempelvis med ophold og begrønning.
- Vestlige kantzone: Her forventes anlagt en smal, grøn eller belagt kantzone.
- Øst- og nordlige kantzoner: Her kan frit arbejdes med begrønning og anvendelse.

Figur 46. Kantzonerne i dag.

Figur 47. Kantzonerne i fremtiden.

- Bylivsunderstøttende kantzone med begrønning.
- Flex-kantzone med begrønning.
- Facadebeplantning, som skal bevares.
- Formklippede hække, som skal bevares. Omfang og udformning kan ændres.

Interiør

Bygningens interiør fremstår sammensat grundet mange ombygninger.

Der er dog fine detaljer og rumligheder, som vidner om bygningens historie. Det anbefales derfor, at eksempelvis klinkegulvene, de små ovenlys eller lofternes detaljer bevares eller nyfortolkes.

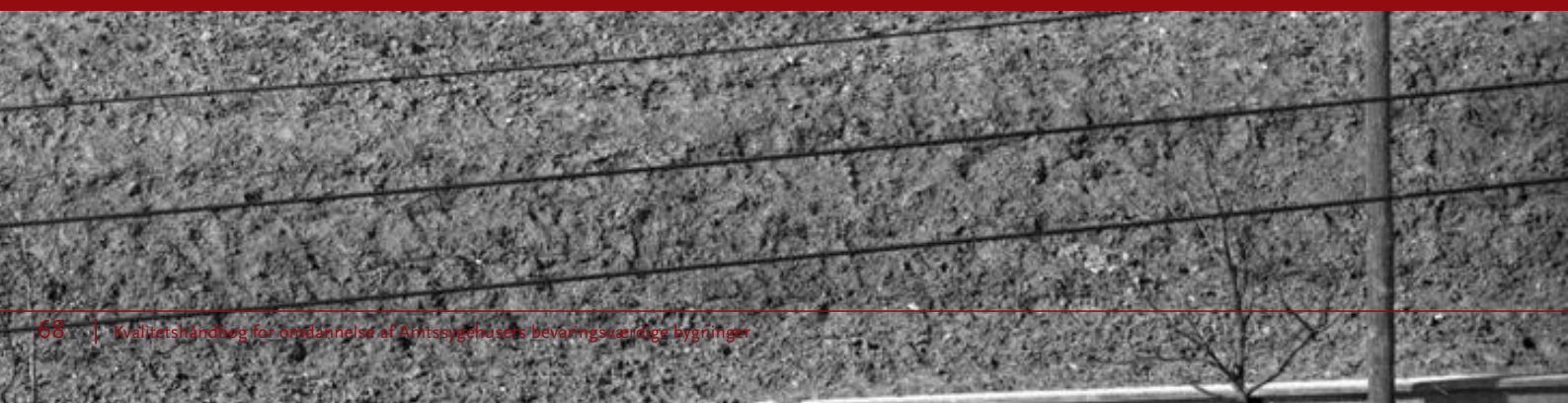
Bygningens funktionelle og brugsmæssige lag ses tydeligt i bygningen.

Opførelsen af Aarhus Amtssygehus er i gang. Billedet er taget fra Viborgvej.
Foto: Aage Fredslund Andersen (1904-1976), www.amtssygehusarkivet.dk

DIREKTØRBOLIGEN

- supplerende krav

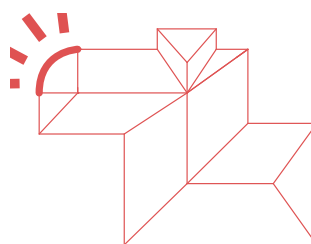
Det karakteristiske murværk, som giver facaderne et klart horisontalt udtryk.

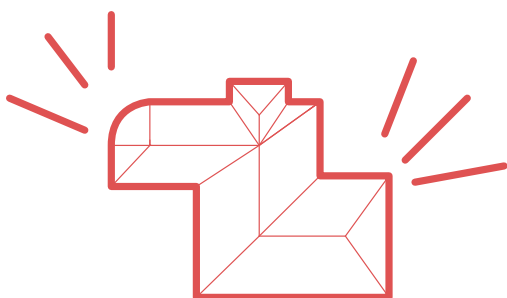
Bygningens hovedindgang med symmetrisk motiv.

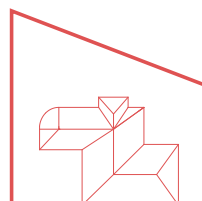
Bygningens facader, som fremstår 'færdige' uden oplagte muligheder for større tilpasninger.

Det rundede murværk i det nordvestlige hjørne som reference til kvarterets indgange og porte.

Bygningens originalitet.

Beplantningen og terrassemuren, som skaber private zoner omkring boligen.

Villaen bryder skalamæssigt med den øvrige bebyggelse, men har resten af anlæggets bygningsdetaljer. Huset er velproportioneret og ligger lidt tilbagetrukket fra det øvrige anlæg. Bygningen blev oprindeligt opført som tegnestue for Axel Høeg-Hansen under forudsætning af, at bygningen kunne ombygges og udvides til en direktørbolig, når arbejdet var udført. Bygningen rummer god fortælleleværdi og arkitektonisk kvalitet, der udtrykker den tiltænkte boligfunktion.

Direktørboligen er ikke en af områdets væsentligste bygninger, men bygningen fremstår helstøbt med fine, originale detaljer – særligt udvendigt.

Adgangen til boligen sker fra allégaden mod syd.

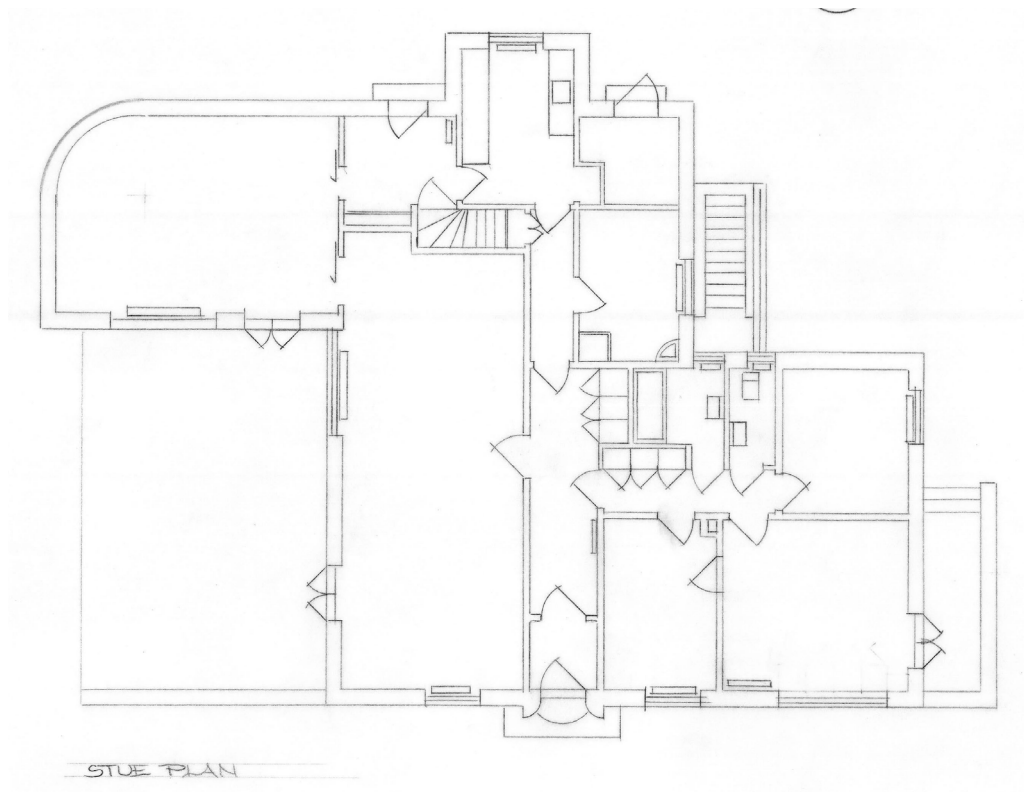
Direktørboligen forventes i fremtiden anvendt til kulturformål, erhverv eller andre bylivsunderstøttende funktioner.

Bygningen vil i fremtiden ligge op ad den nye passage til Viborgvej og derved blive langt mere synlig, end den er i dag.

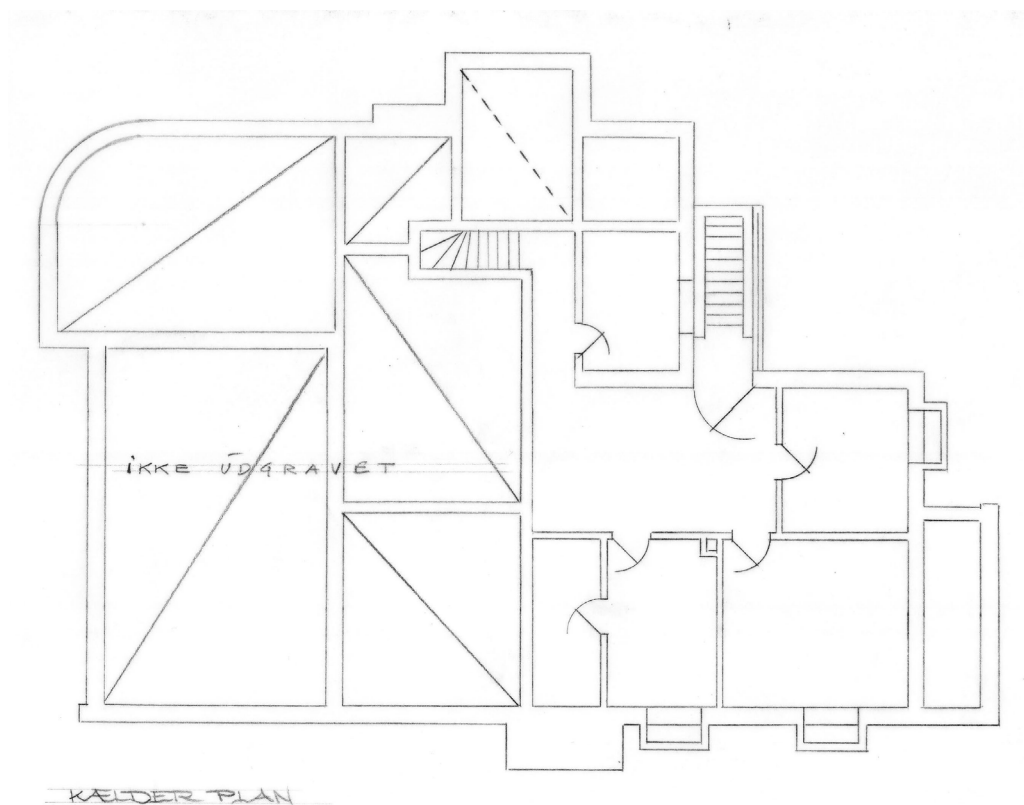
UDDRAG AF OPRINDELIGT TEGNINGSMATERIALE

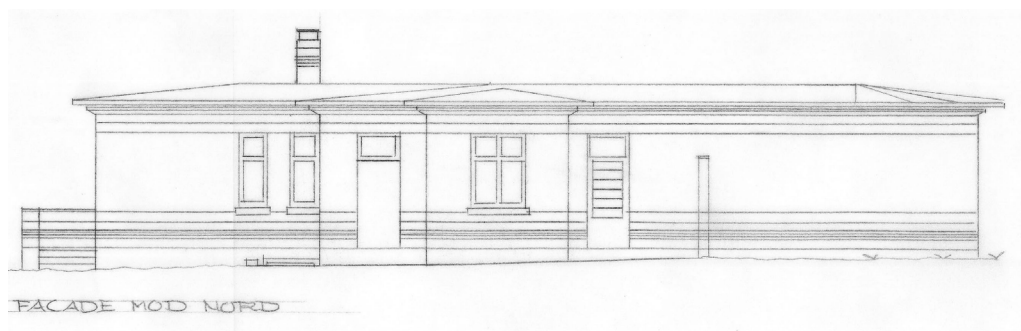
NB: Tegningerne er ikke målfaste.

Stueetage

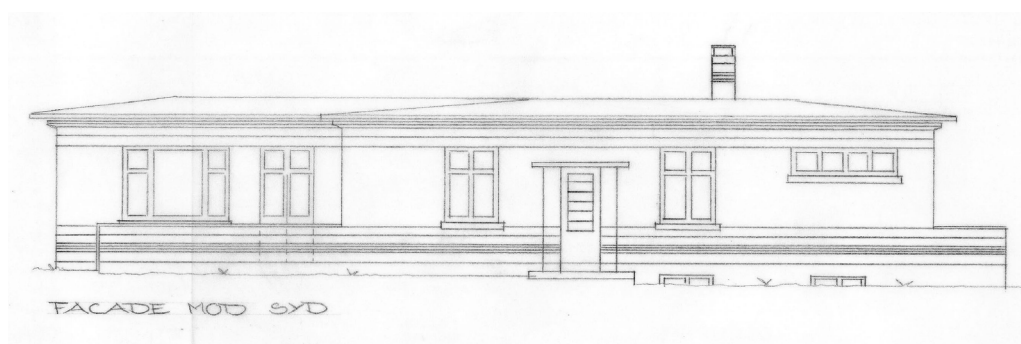

Kælderetage

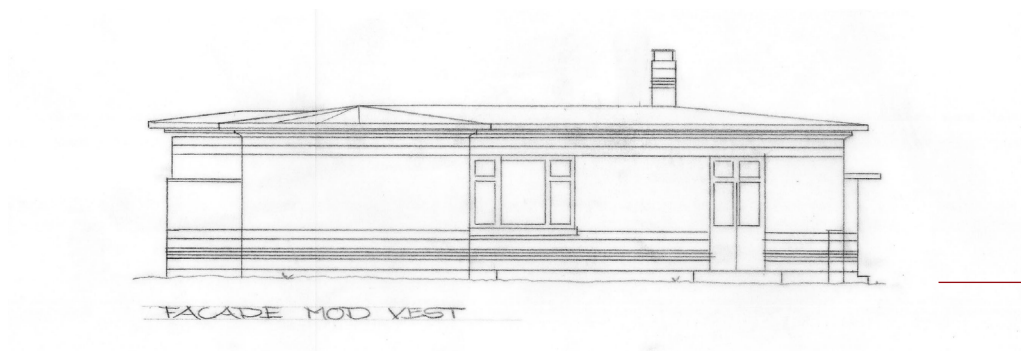
Nordfacade

Sydfacade

Østfacade

Vestfacade

Hækken går fint i spil med den horisontale facade og skaber i dag en fin overgang til den tidligere private bolig.

DIREKTØRBOLIGEN

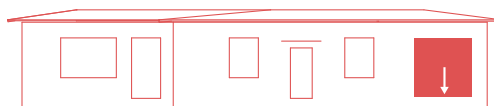
Supplerende krav

Nye facadeåbninger

Direktørboligens facader er varierede med forskellige vinduestyper, døre og detaljer.

Bygningens syd- og vestfacade er præget af henholdsvis symmetri og de markante åbninger ved terrassen samt det afrundede murværk. Facaderne vurderes at være sårbare i forhold til at etablere nye facadeåbninger. Eksisterende facadeåbninger kan føres til gulv. Se figur 48.

Facaderne mod nord og øst har været mere skjulte og er mere nedtonede. Eksisterende åbninger i øst- og nordvendte facader kan derfor udvides til gulv eller i bredden. Hvis eksisterende facadevinduer udvides i bredden, skal disse tilpasses bygningens skala og indpasses i murstensforbandtet. Der kan også etableres nye facadeåbninger i disse facader. Se figur 49.

Figur 48. Der kan ikke etableres nye facadeåbninger i syd- og vestfacaden. Eksisterende facadeåbninger kan udvides.

Figur 49. Der kan etableres nye facadeåbninger i nord- og østfacaden, og eksisterende åbninger kan udvides.

Tekniske anlæg

Varmepumpen opsat på nordsiden af direktørboligen skal nedtages og erstattes af anden varmekilde i forbindelse med omdannelse af bygningen.

Varmepumpe ved bygningens nordfacade

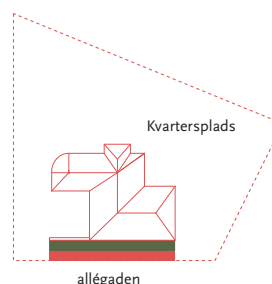
Kantzoner (Se figur 50 og 51.)

Der er lave hække omkring hovedindgangen, der understreger husets horisontalitet og den private indgang ved at skabe afstand til gaden. Fremadrettet skal kantzonerne kendetegnes ved:

- Sydlige kantzone: Her skal etableres en bred bylivsunderstøttende kantzone mod allégaden, eksempelvis med ophold, cykelparkering og begrønning.
- Vest, øst- og nordlige kantzoner: Her skal bygning og kantzoner integreres i kvarterspladsen og understøtte bylivet.

Figur 50. Kantzonerne i dag.

Figur 51. Kantzonerne i fremtiden.

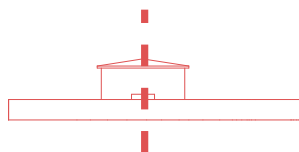
- Bylivsunderstøttende kantzone med begrønning.
- Flex-kantzone med begrønning.
- Formklippede hække, som skal bevares. Omfang og udformning kan ændres.

KAPEL- OG SERVICEBYGNINGEN

- supplerende krav

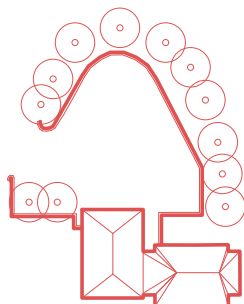
Indgangen til kapellet på Aarhus Amtssygehus.
Foto: Ib Nicolajsen, 2016, www.amtssygehusarkivet.dk

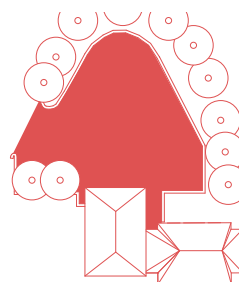
Kapel og kapelgårdens symmetriske relation.

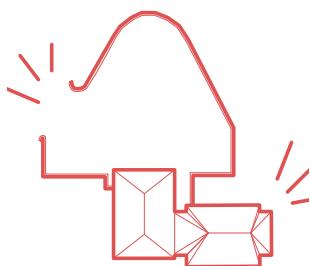
Det horisontale murværk, som giver facaderne et klart horisontalt udtryk.

Det sammenhængende anlæg med kapel og kapelgården.

Kapelgårdens miljø, herunder beplantning, belægning, begrønning og inventar.

Kapel og kapelgårdens originalitet.

Den nordlige indgang til kapellet og det markante vinduesparti i vestfacaden.

Den omkransende kapelmur og gården med brolægning i påfuglemønster er en del af det bevaringsværdige anlæg.

Servicebygningen er en velproportioneret mindre bygning, som understøtter helheden. Sammenbygningen med kapellet er en væsentlig faktor.

Servicebygningen fremstår i meget original stand med undtagelse af sammenbygningen mod øst. Kapellet er omdannet, så der i dag kun er få stærke originale elementer tilbage, herunder det markante vinduesparti, indgangspartiet mod nord og det karakteristiske vægmaleri ved det lille alter inde i kapellet.

Fremover forventes kapel- og servicebygningen anvendt til kulturformål, erhverv eller andre bylivsunderstøttende funktioner.

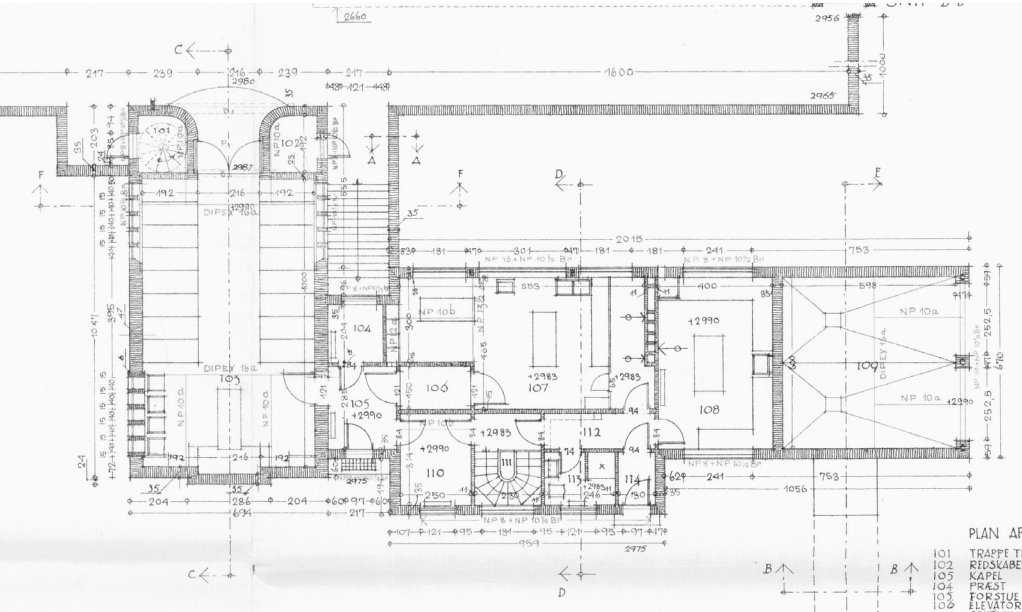
Den fremtidige anvendelse vil stille nye krav til bygningernes disponering, men vil også kunne sammenbinde dem og kapelgården på ny.

Ved kommende omdannelser skal der være et særligt fokus på bevarelse af kapelgården i sin helhed, mens bygningerne især indvendigt er robuste for omdannelse.

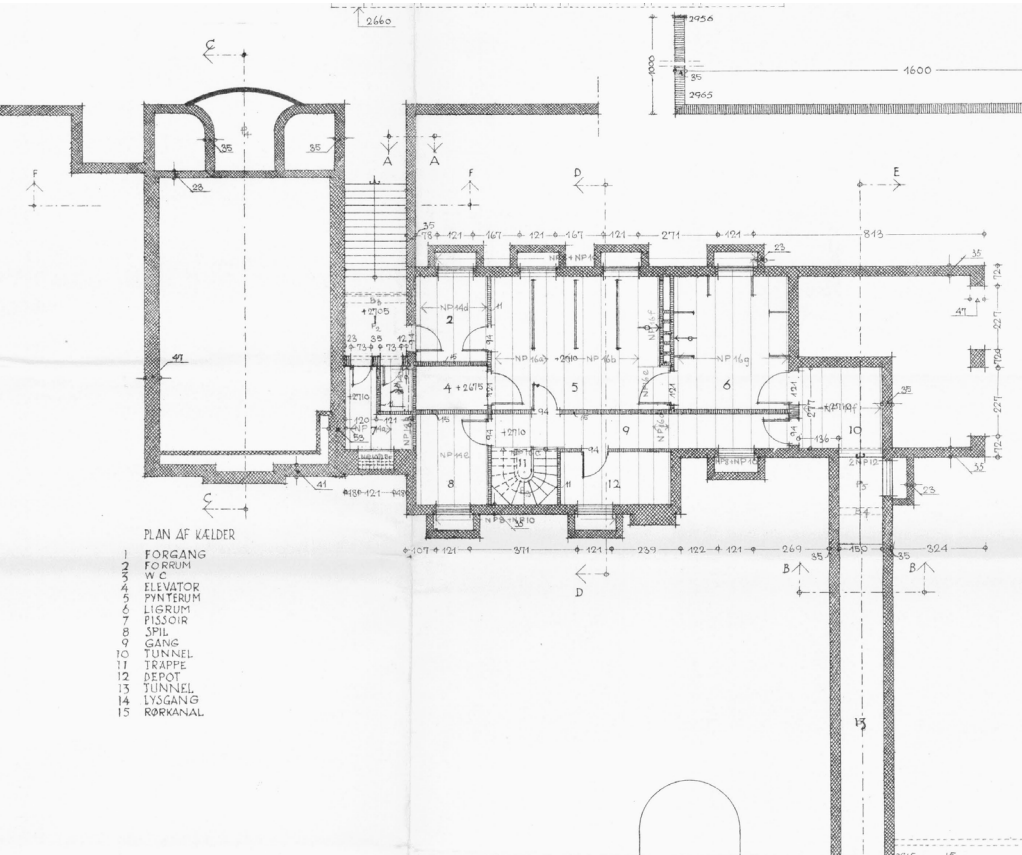
UDDRAG AF OPRINDELIGT TEGNINGSMATERIALE

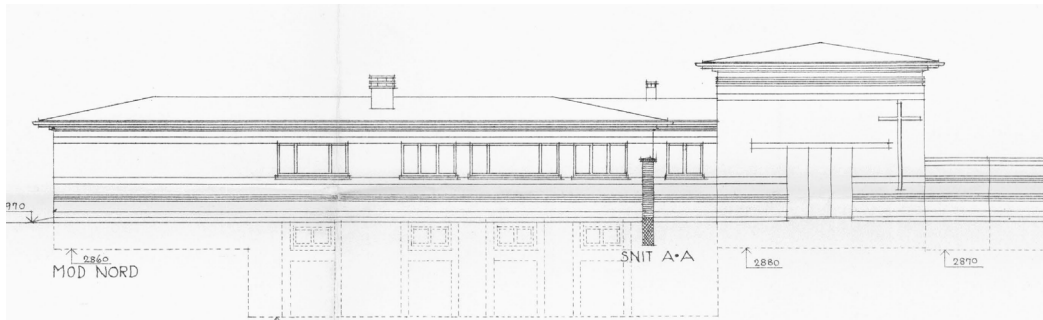
NB: Tegningerne er ikke målfaste.

Stueetage

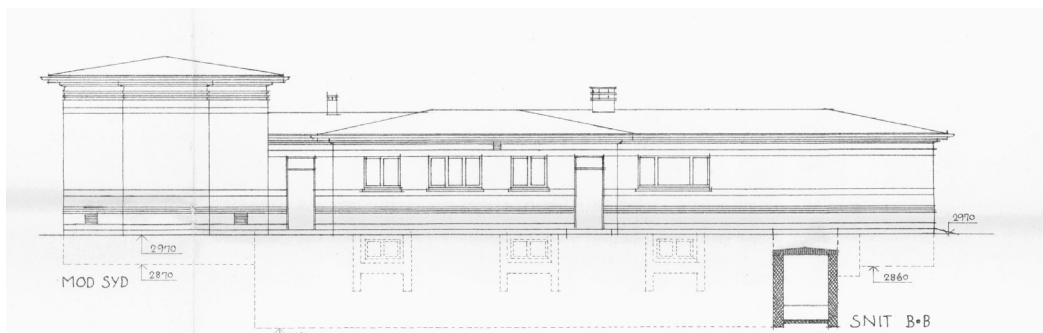

Kælderetage

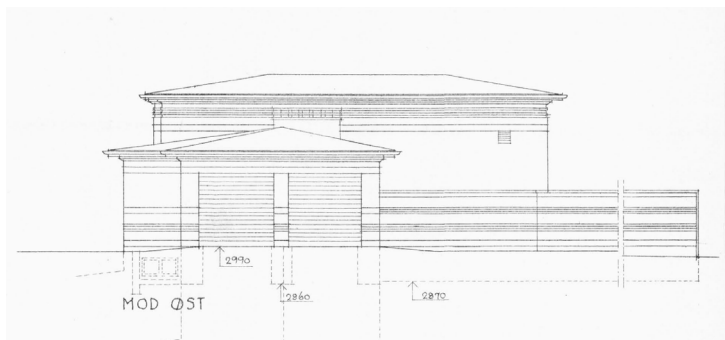

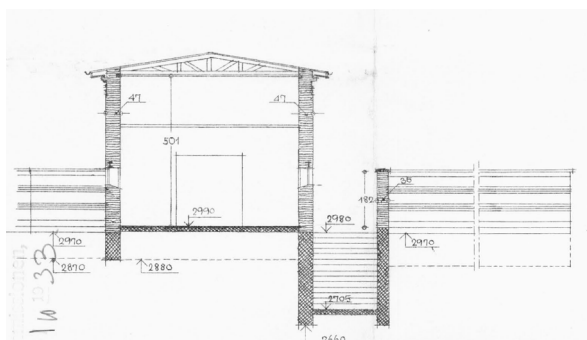
Nordfacade

Sydfacade

Østfacade

Snit gennem kapel

KAPEL- OG SERVICEBYGNINGEN

Nedrivning og genopbygning

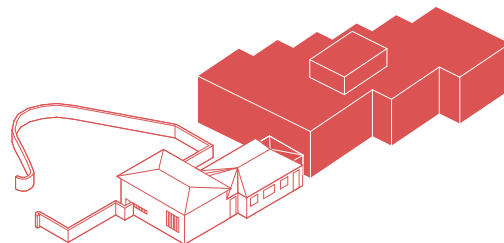
Kapel- og servicebygningen er i dag sammenbygget med Patologisk afdeling.

I henhold til Udviklingsplanen skal Patologisk afdeling nedrives, ligesom også det tidligere præparationsrum i servicebygningen skal nedrives. Se figur 52.

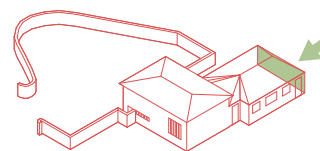
Det betyder, at der skal opføres en ny østvendt facade på servicebygningen. Den nye østvendte facade skal integreres med den øvrige bygning. Se figur 53.

Facaden skal opmures i røde og gule tegl, som svarer til de oprindelige mursten. Facaden kan etableres med et moderne udtryk med andre vinduesformater eller særlig detaljering bestående af røde og gule teglsten.

I østfacaden, hvor der foretages nedrivning, skal taget afsluttes helhvalmet som øvrige tage.

Figur 52. Patologisk afdeling og det tidligere præparationsrum i servicebygningen skal nedrives.

Figur 53. Der skal etableres en ny østfacade til servicebygningen.

Foto: Fabio Mantovani

Eksempel på facade med markant vinduesparti.

Interiør

Kapelrummet er generelt robust i forhold til omdannelse, men det markante vinduesparti skal bevares. Ligeledes bør vægmaleriet bevares. Herudover kan rummets kobling til kapelgården styrkes, f.eks. ved at bruge døre med glasfyldninger i indgangen til kappellet.

De mange originale detaljer, materialer og farver bør indgå som inspiration i en kommende omdannelse.

Vægmaleriet og det store vinduesparti i kapelrummet.

Kapelgården

Kapelgården er en væsentlig del af kapel- og servicebygningens anlæg. Den er kendetegnet ved sin omkransende beplantning af høje træer, de begrønnede gårdmure i rød og gul tegl, der binder gård og bygninger sammen, de karakteristiske væghængte bænke og belægningen af chaussesten i påfuglemønster.

Den særlige karakter i gården og den omkransende beplantning skal så vidt muligt bevares, da den udgør et stærkt, oprindeligt landskabsrum.

Korset på nordfacaden skal bevares.

Kapelgårdens landskabsrum.

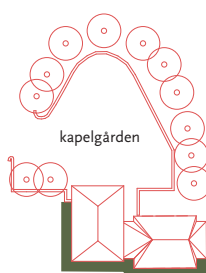
Kantzoner (Se figur 54 og 55.)

Området syd og vest for kapel- og servicebygningen er i dag beplantet med lave, formklippede hække, der er med til at adskille bygning og gaderum.

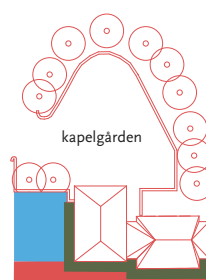
- Sydlige kantzone: Her kan etableres en bred bylivsunderstøttende kantzone med ophold og begrønning, eksempelvis bøgehække.
- Vestlige kantzone: Her kan etableres en bred brugsunderstøttende kantzone med cykelparkering og begrønning, eksempelvis bøgehække.
- Øst- og nordlige kantzoner: Her skal bygning, anlæg og kantzoner have en grøn karakter med træer og beplantning.

Ved forarealet mod syd ses lave formklippede hække.

Figur 54. Kantzonerne i dag.

Figur 55. Kantzonerne i fremtiden.

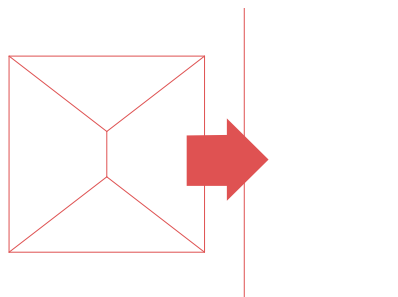
- Bylivsunderstøttende kantzone med begrønning.
- Flex-kantzone med begrønning.
- Formklippede hække, som skal bevares. Omfang og udformning kan ændres.

KIOSKEN

- supplerende krav

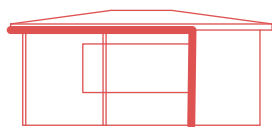

Bygningens stærke relation til gaden.

Det karakteristiske murværk, som giver facaderne et klart horisontalt udtryk.

Overdækningen på østfacaden, hvorunder kioskvinduet sidder.

Kiosklågen, som sammen med overdækningen kendetegner østfacaden.

Kioskbygningen understøtter den oprindelige arkitektur og materialeholdning. Der er en tydelig sammenhæng til de øvrige, oprindelige bygninger.

Kiosken fremstår renoveret og ombygget af flere omgange, herunder med nye facadepartier og terrasser, ligesom der er udført væsentlig terrænbearbejdning langs vest- og nordfacaden.

Kioskens facader mod vest og nord skal i forbindelse med omdannelsen fritlægges fra nyere tids terrænbearbejdninger, så bygningen igen fremstår som en selvstændig bygning. Bygningen skal bidrage til bylivet på pladsen. Omdannelsen af bygningen skal understøtte dette i den arkitektoniske tilgang.

Udearealer omkring bygningen skal integreres i pladsen og understøtte bylivet.

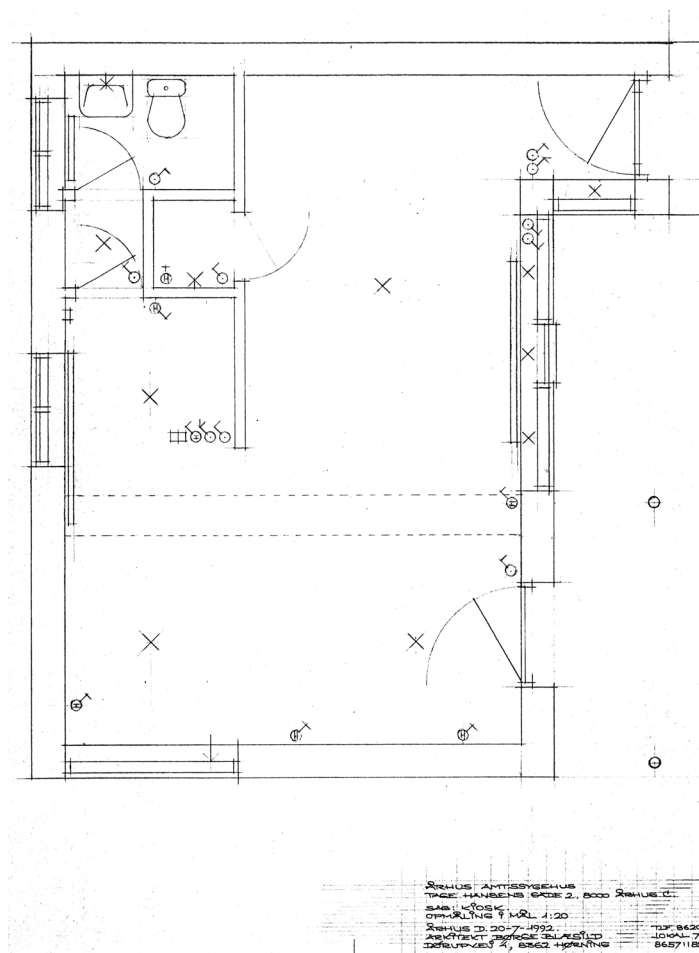
SKITSER AF BYGNINGEN

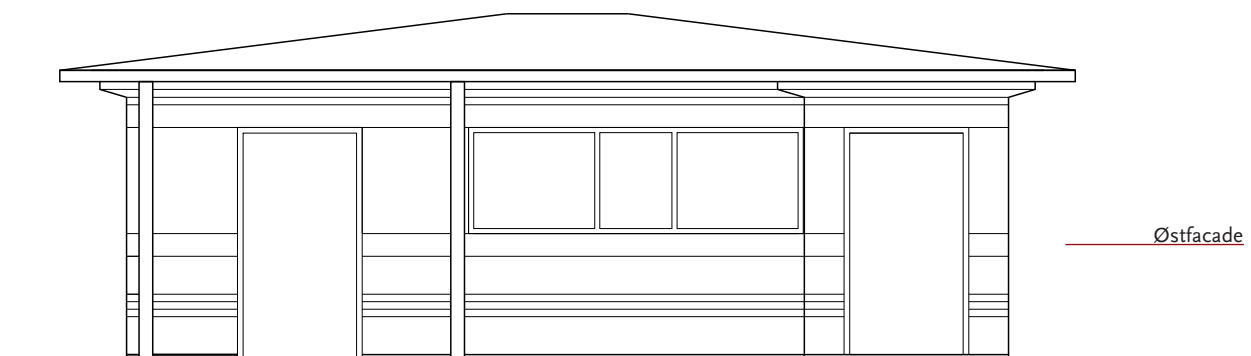
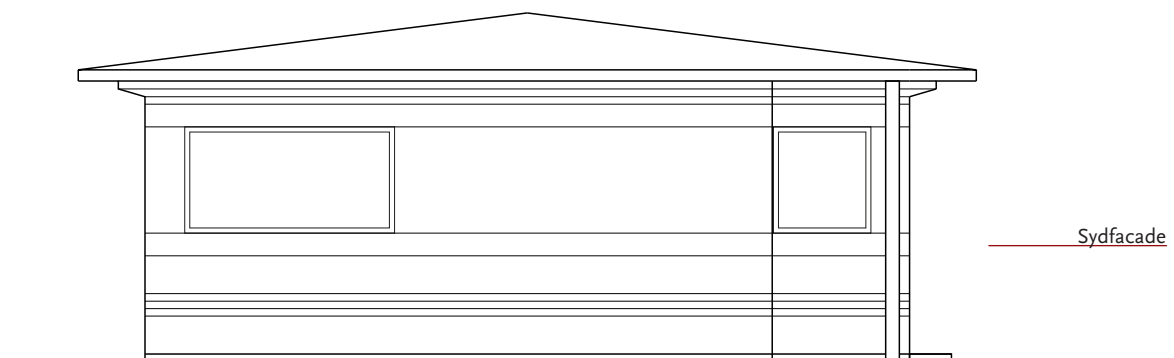
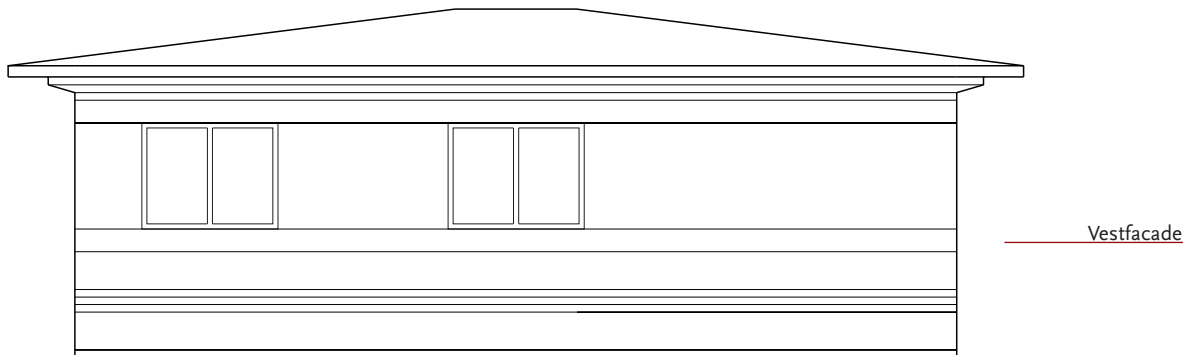
NB: Tegningerne er ikke målfaste.

Det har desværre ikke været muligt at finde tegninger, der viser kioskbygningens oprindelige facader.

Det viste materiale er derfor skitser, som angiver bygningens hovedtræk.

Stueetage

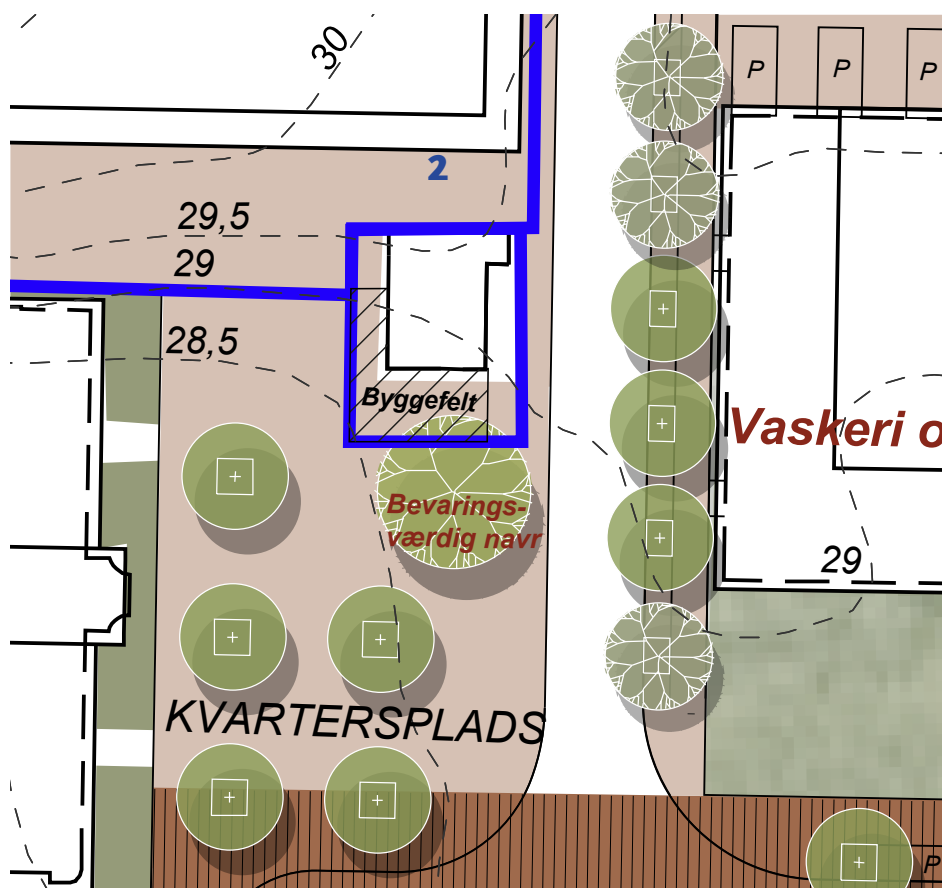
Tilbygning

Kiosken må tilføjes et mindre bygningselement, der kan være med til at understøtte anvendelsen – og samtidig understøtte muligheder for et større samspil med bylivet på kvarterspladsen.

Det nye bygningselement skal placeres indenfor det viste byggefelt på illustrationsplanen. Tilbygning kan være maks. en etage.

Tilbygningen kan have en udstrækning mod vest og syd med en interessant løsning i mødet mellem 'gammelt og nyt'. Kioskbygningens facader mod øst og nord skal friholdes for tilbygning. Dette af hensyn til kioskbygningens 'hovedfacade', der er orienteret mod øst, og af hensyn til vejforløb, der passerer bygningen de pågældende steder (med plads og krav til vejbredde, kantzone mv.).

En tilbygning skal fremstå som en tydelig tilføjelse i en let konstruktion og med et transparent udtryk. Det er vigtigt, at den gamle kioskbygning kan aflæses i sin helhed som en sluttet, tung bygningskrop med fastholdelse af de gennemgående bygningstræk, der kendetegner alle bygninger i det oprindelige anlæg: det røde murværk med de gule bånd og taget med den lave hældning og tagpap som beklædning.

Illustrationsplan ejendom 2.

Overdækningen

Det lille overdækkede areal ved kioskvinduet er et stærkt kendetegn ved bygningen og skal bevares med sine slanke runde søjler og bræddebeklædte underside.

Overdækningen skal males i farvenuance som NCS 6020-G30Y / RAL 6003.

Overdækningen viderefører materialer og principper fra bygningernes tagfodder.

NCS 6020-G30Y /
RAL 6003.

Kantzoner

Syd-, vest- og nordfacaderne har i dag karakter af bagsider og optager springet mellem det lave niveau foran portbygningen og det hævede niveau ved kantinen.

I den videre planlægning vil terrænet omkring kiosken blive genetableret.

- Alle kantzoner: Her skal bygning og kantzoner integreres i kvarterspladsen og understøtte bylivet. Kiosken bliver et vigtigt omdrejningspunkt på pladsen.

Vestfacaden optager i dag terrænspringet mellem portbygningen og kantinen.

TEKNIK OG MILJØ
Aarhus Kommune
Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

